

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: Δημιουργική Γραφή

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

«Αξιοποίηση των έργων της Άλκης Ζέη με θεατρικές τεχνικές
στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση»

Ζεμπέκη Σοφία

Α΄ Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μαρία Δημάκη-Ζώρα

Μέλος Σ.Ε.Π. – Ε.Α.Π. Αναπλ. Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. ΕΚΠΑ

Πάτρα, Ιανουάριος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Αξιοποίηση των έργων της Άλκης Ζέη με θεατρικές τεχνικές
στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ζεμπέκη Σοφία

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα: Μαρία Δημάκη - Ζώρα

Μέλος Σ.Ε.Π. – Ε.Α.Π.

Αναπλ. Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. ΕΚΠΑ

Συν-Επιβλέπουσα:

Μαυρολέων Άννα

Μέλος Σ.Ε.Π - Ε.Α.Π

Πάτρα, Ιανουάριος 2024

Στην οικογένειά μου

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κ. Δημάκη-Ζώρα Μαρία για τη συνεχή καθοδήγηση και την υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας. Επίσης, ευχαριστώ θερμά τη συν-επιβλέπουσα κ. Άννα Μαυρολέων για τη συμβολή της και τον χρόνο που αφιέρωσε στην εργασία μου. Τέλος, την οικογένειά μου που με στήριξε σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περίληψη

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση των έργων της Άλκης Ζέη για μικρά παιδιά και η αξιοποίησή τους μέσα στην τάξη του Νηπιαγωγείου με θεατρικές τεχνικές. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια απόπειρα προσδιορισμού του εικονογραφημένου παιδικού βιβλίου. Εξετάζεται το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνεται και πώς μπορεί να συνδεθεί με το θέατρο για ανήλικους θεατές. Κατόπιν αναλύονται τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαιτερότητες του θεάτρου για παιδιά και στη συνέχεια παρουσιάζεται η θεατρική τέχνη στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου. Επισημαίνεται η σημασία της θεατρικής τέχνης στο πρόγραμμα της Προσχολικής Εκπαίδευσης και γίνεται αναφορά στους αντίστοιχους μαθησιακούς στόχους. Η μελέτη εστιάζει κυρίως στο θεατρικό παιχνίδι ως τεχνική και αναλύονται οι τέσσερις φάσεις που ακολουθεί ο/η εκπαιδευτικός. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται δραματουργικά τα τρία κείμενα της Άλκης Ζέη και προτείνεται η αξιοποίησή τους στην τάξη του Νηπιαγωγείου. Τέλος στο δημιουργικό μέρος παρουσιάζεται ένα πρωτότυπο θεατρικό έργο για παιδιά με θέμα τη φιλία, μια έννοια που πραγματεύεται η συγγραφέας στα έργα της.

Λέξεις – κλειδιά

Άλκη Ζέη, θεατρικές τεχνικές, Προσχολική Εκπαίδευση, θέατρο στην εκπαίδευση

Utilization of Alki Zei's works with drama techniques in the early childhood education

Zebeki Sofia

Abstract

The aim of the thesis is to analyze the works of Alki Zei for young children and how to utilize them in the early childhood education using drama techniques. Therefore, the second chapter attempts to identify the illustrated children's book. The target reading audience is considered and how it can relate with theater for young audiences. There is also an analysis of the characteristics and particularities of theater for children and the presentation of the dramatic art in the early childhood education curriculum. The importance of theater in the program of early childhood education is highlighted and reference is made to the learning objectives. The study focuses mainly on drama as a teaching methodology and the four phases that the teacher follows. The third chapter presents a textual analysis of three of Alki Zei's books and the recommendation of their use in the early childhood education. Finally, for the creative part, there is an original theatrical play for children dealing with friendship, which is a key concept in Zei's plays.

Keywords

Alki Zei, drama techniques, early childhood education, Drama in Education

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	6
Abstract	7
Περιεχόμενα	8
Συντομογραφίες	10
1. Βιοεργογραφία Άλκης Ζέη.....	11
1.1 Έργα της Άλκης Ζέη για παιδιά προσχολικής ηλικίας	12
1.1.1 <i>Γατοκουβέντες</i>	12
1.1.2 <i>Μια Κυριακή του Απρίλη</i>	12
1.1.3 <i>Τα παπούτσια του Αννίβα</i>	13

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1.2 Το εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο. Απόπειρα προσδιορισμού	13
1.2.1 Αναγνωστικό κοινό	14
1.2.2 Σύνδεση του παιδικού βιβλίου με το θέατρο	14
1.3 Το θέατρο για ανήλικους θεατές	15
1.3.1 Θεατρικότητα	15
1.3.2 Μύθος	15
1.3.3 Χαρακτήρας	16
1.3.4 Θέατρο για παιδιά και τα χαρακτηριστικά του	17
1.3.5 Ιδιαιτερότητες του θεάτρου για παιδιά	18
1.4 Μορφές θεάτρου και θεατρικές τεχνικές	19
1.4.1 Μαριονέτες	19
1.4.2 Θέατρο σκιών	20
1.4.3 Θεατρικό παιχνίδι	20
1.5 Το θέατρο στα Προγράμματα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο	
1.5.1 Το θέατρο στην Προσχολική Εκπαίδευση	21
1.5.2 Οι Τέχνες στα Προγράμματα Σπουδών του Νηπιαγωγείου	22
2. Δραματουργική ανάλυση έργων	23
2.1 Άλκη Ζέη, <i>Γατοκουβέντες</i>	24
2.2 Άλκη Ζέη, <i>Μια Κυριακή του Απρίλη</i>	26
2.3 Άλκη Ζέη, <i>Τα παπούτσια του Αννίβα</i>	29
3. Διδακτική πρόταση	
3.1 Σκοποί και στόχοι	31
3.2 Τεχνικές θεάτρου	32
3.3 Υλοποίηση πρότασης (<i>Γατοκουβέντες</i>)	
3.3.1 Γνωριμία ομάδας-προθέρμανση με παιχνίδια γνωριμίας	33
3.3.2 Εισαγωγή στο θέμα-ανάγνωση παραμυθιού	33
3.3.3 Ανάπτυξη θέματος και συνεργασία	33

3.3.4	Δραματοποίηση ιστορίας	33
3.4	Υλοποίηση πρότασης (<i>Μια Κυριακή του Απρίλη</i>)	
3.4.1	Γνωριμία ομάδας-προθέρμανση με παιχνίδια γνωριμίας	34
3.4.2	Εισαγωγή στο θέμα-ανάγνωση παραμυθιού	34
3.4.3	Ανάπτυξη θέματος και συνεργασία	34
3.4.4	Δραματοποίηση ιστορίας	34
3.5	Υλοποίηση πρότασης (<i>Τα Παπούτσια του Αννίβα</i>)	
3.5.1	Γνωριμία ομάδας-προθέρμανση με παιχνίδια γνωριμίας	34
3.5.2	Εισαγωγή στο θέμα-ανάγνωση παραμυθιού	34
3.5.3	Ανάπτυξη θέματος και συνεργασία	35
3.5.4	Δραματοποίηση ιστορίας	35
	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	35
	Θεατρικό με θέμα τη φιλία, «Ένας για όλους και όλοι για έναν».....	38
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	55

Συντομογραφίες

ΠΣΝ (Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου)

ΙΕΠ (Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής)

ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών)

1.Βιοεργογραφία Άλκης Ζέη

Η πολυβραβευμένη Άλκη Ζέη γεννήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου του 1923 στην Αθήνα. Τα πρώτα παιδικά χρόνια τα πέρασε στη Σάμο, απ' όπου καταγόταν η μητέρα της. Στη συνέχεια η οικογένειά της εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Παντρεύτηκε τον Γιώργο Σεβαστίκογλου, θεατρικό συγγραφέα και σκηνοθέτη. Απέκτησαν δυο παιδιά, την Ειρήνη και τον Πέτρο.

Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στη Φιλοσοφική Σχολή, στη Δραματική Σχολή του Ωδείου Αθηνών, και αργότερα, στο Κινηματογραφικό Ινστιτούτο της Μόσχας, στο τμήμα Σεναριογραφίας.

Από τις πρώτες τάξεις του Γυμνασίου έγραφε κείμενα για κουκλοθέατρο. Πρώτο δημοσιευμένο μυθιστόρημά της είναι το *Καπλάνι της βιτρίνας* (1963), σχεδόν αυτοβιογραφικό, γιατί είναι εμπνευσμένο από τα παιδικά της χρόνια στη Σάμο. Το πρώτο βιβλίο για μεγάλους είναι *Η αρραβωνιαστικιά του Αχιλλέα* (1987).

Η καθαρή γραφή της Άλκης Ζέη, η κριτική στάση απέναντι σε καταστάσεις και πρόσωπα και το χιούμορ στα κείμενά της είναι χαρακτηριστικά που παρατηρούμε σε όλα τα βιβλία της. Τα θέματά της είναι ζητήματα της καθημερινότητας που απευθύνονται κυρίως σε παιδιά και σε εφήβους αλλά διαβάζονται το ίδιο και από τους μεγάλους. Η γραφή της Άλκης Ζέη έχει χαρακτηριστεί πολυεπίπεδη και επιμελημένη (Γκίβαλου, 2012). Το ύφος της είναι φυσικό, ρεαλιστικό και αβίαστο και το πετυχαίνει με τη νεανική σκέψη και αντίληψη της πραγματικότητας και την ανατρεπτική της διάθεση στα μυθιστορήματά της. Το «εγώ» και το «εμείς» συμπλέκονται στα βιβλία της, γιατί προσωπικές στιγμές και συναισθήματα της συγγραφέως συμπίπτουν αλλά και συμπορεύονται με ιστορικά γεγονότα του τόπου μας. Η παιδική ματιά και το χιούμορ με το οποίο αντιμετωπίζει τα γεγονότα στα βιβλία της, τα καθιστούν αγαπητά στο παιδικό και νεανικό αναγνωστικό κοινό (Γκίβαλου, 2012). Ο Τίτος Πατρίκιος αναφέρει για την Άλκη Ζέη ότι αν και τα βιβλία της απευθύνονται σε παιδιά διαβάζονται το ίδιο ευχάριστα και από τους ενήλικες. Δεν μιλάει με τη γλώσσα των νηπίων ή των γερόντων. Μιλάει με τη γλώσσα όλων μας, με μια νεανική φωνή, παρά τη νοσταλγία των διηγημάτων της στην περίοδο της κατοχής (Πατρίκιος, <https://www.alkizei.com/>). Τέλος, ο Κώστας Σκαλιόρας γράφει για το χιούμορ της Άλκης Ζέη: «Δεν καταφεύγει σ' αυτό με την πρώτη αναποδιά αλλά είναι το αντίδοτο για το φανατισμό, για τη μνησικακία, για την προκατάληψη. Με ύφος λιτό, άμεσο και αναγκαίο, σέβεται τον κοινό νου συμφιλιώνοντας αναγνώστες διαφορετικών τάσεων και ηλικιών» (Σκαλιόρας, <https://www.alkizei.com/>)

Άλλα βιβλία της Άλκης Ζέη είναι:

- *Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου* (1971)
- *Αρβυλάκια και γόβες* (1975)
- *Ο θεός Πλάτων* (1975)

- *Κοντά στις ράγες* (1976)
- *Μια Κυριακή του Απρίλη* (1978)
- *Τα παπούτσια του Αννίβα* (1979)
- *Η μωβ ομπρέλα* (1989)
- *Η Αλίκη στη χώρα των μαρμάρων* (1990)
- *Ματίας* (1993) [Α Κρατικό βραβείο παιδικής λογοτεχνίας το 2001]
- *Σπανιόλικα παπούτσια* (1994)
- *Γατοκουβέντες* (1996)
- *Νεανική φωνή* (1996)
- *Η δωδέκατη γιαγιά και άλλα*(1998)
- *Η Κωνσταντίνα και οι αράχνες της* (2002)
- *Ο Ψεύτης παππούς* (2007)
- *Με μολύβι φάμπερ νούμερο δυο* (2013)
- *Πόσο θα ζήσεις ακόμα, γιαγιά;* (2017)
- *Ένα παιδί από το πουθενά* (2019) ¹

1.1 Έργα της Άλκης Ζέη για παιδιά προσχολικής ηλικίας

1.1.1 *Γατοκουβέντες*

Υπόθεση:

Η μαμά, ο μπαμπάς και τα παιδιά ετοιμάζονται για διακοπές. Αλλά η γιαγιά και ο γάτος θα μείνουν σπίτι, γιατί η τηλεόραση ανακοίνωσε ότι έρχεται καύσωνας και οι ηλικιωμένοι και τα ζώα πρέπει να μείνουν μέσα... «Μα ποιος είναι αυτός ο Καύσωνας;», αναρωτιέται ο γάτος. Σίγουρα είναι ο Κακός Λύκος που έρχεται να τους φάει!

1.1.2 *Μια Κυριακή του Απρίλη*

Υπόθεση:

Ο Μάνος που τρελαίνεται για μπάλα ονειρεύεται να τον πάρουν στη δυνατή ομάδα, μα πρέπει να φοράει παπούτσια ANTINTΑΣ και δεν έχει. Θα του αγοράσουν η μαμά και ο μπαμπάς; Ο μπαμπάς και ο παππούς του αναλαμβάνουν να τον κάνουν ξεφτέρι χωρίς να πρέπει να φορέσει τα παπούτσια του Αννίβα, όπως τα λέει ο παππούς και γελάνε όλοι.

¹ <https://www.alkizei.com/>

1.1.3 Τα παπούτσια του Αννίβα

Υπόθεση:

Ο Μάνος ελπίζει σήμερα που είναι Κυριακή και μάλιστα έχει και λιακάδα να γίνει κάτι αλλιώτικο και μάλλον απογοητεύεται όταν περνάει η μέρα και έρχεται το βράδυ χωρίς να γίνει κάτι διασκεδαστικό. Όμως η φαντασία, τα όνειρά μας και τα πράγματα που μας αρέσουν περισσότερο μπορούν να κάνουν όλες τις Κυριακές του Απρίλη να είναι χαρούμενες!

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1.2 Το εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο. Απόπειρα προσδιορισμού

Η γενική κατηγορία *εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο* περιέχει μια ευρεία γκάμα βιβλίων, ώστε να καθιστά δύσκολο τον ορισμό τους. Τα βιβλία αυτά δεν ανήκουν σε ένα λογοτεχνικό είδος και ενδέχεται να είναι κείμενα κάθε είδους. Μπορεί να είναι από λογοτεχνικά μέχρι βιβλία γνώσεων, μικρές ιστορίες ή και αλφαβητάρια. Έτσι αποκτά το εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο το πρώτο του χαρακτηριστικό (Γιαννικοπούλου 2008:17) .

Από την άλλη και ο προσδιορισμός *παιδικό* φαίνεται να μην έχει σαφή όρια. Τα παιδικά βιβλία μπορούν να διαβαστούν από νεογέννητα μέχρι και ενήλικες, ξεπερνώντας την παιδική ηλικία του ακροατηρίου τους. Ωστόσο, οι ενήλικες έχουν την ιδιότητα του συν-αναγνώστη, αφού εκείνοι διαβάζουν τα παιδικά βιβλία στα παιδιά. Έτσι προκύπτει και το δεύτερο χαρακτηριστικό του παιδικού βιβλίου (Γιαννικοπούλου 2008:17)

Αν και φαίνεται ότι ο γενικός χαρακτηρισμός *βιβλίο* είναι αδιαμφισβήτητος, το εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει μια σαφή διαφοροποίηση. Αυτό συμβαίνει γιατί, εξαιτίας της ιδιαιτερότητάς του να απευθύνεται και σε πολύ μικρά παιδιά, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως παιχνίδι. Άλλοτε επιπλέει στο νερό, άλλοτε τρέχει σαν τρενάκι ή πετάγονται διάφορα αντικείμενα καθώς το ανοίγεις (Γιαννικοπούλου 2008:18). Το μόνο σταθερό σημείο φαίνεται να είναι η χρήση της εικόνας αφού δεν νοείται *εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο* αν δεν έχει εικόνες. Η δυσκολία ορισμού αφήνει να φανεί ότι το εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο τοποθετείται κοντά και σε άλλες μορφές τέχνης και έχει έναν διακαλλιτεχνικό χαρακτήρα . Η μη παγιωμένη μορφή του παιδικού βιβλίου του δίνει τη δυνατότητα να αφομοιώνει λογοτεχνικά είδη, αφηγηματικές δομές και διαφορετικούς τρόπους έκφρασης (Γιαννικοπούλου 2008:24)

Ο όρος παιδική λογοτεχνία στο αντίστοιχο λήμμα της βρετανικής εγκυκλοπαίδειας είναι εξίσου ρευστός. «Παιδική λογοτεχνία είναι ένα σώμα γραπτών έργων και των εικονογραφιών που τα συνοδεύουν, τα οποία έχουν γραφεί για να ψυχαγωγούν και να

διδάσκουν τα νεαρά άτομα» ²(Britannica, <https://www.britannica.com/art/childrens-literature>, 12/11/2023). Περιλαμβάνει κλασικά έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, ιστορίες για παιδιά, παραμύθια, νανουρίσματα, μύθους, λαϊκά τραγουδάκια.

Εξάλλου οι πρώτοι θεωρητικοί προβληματισμοί για την παιδική λογοτεχνία εκφράζονται στα 1750 όταν γράφονται βιβλία αποκλειστικά για παιδιά, συνδυάζοντας τη διδασκαλία με την τέρψη (Πάτσιου, 2000:256). Οι συγγραφείς των έργων αυτών λαμβάνουν υπόψη τα όρια και τις δυνατότητες του κοινού αυτού, την εμφάνιση των χαρακτήρων που τυπώνονται (μεγάλοι και ευανάγνωστοι) καθώς και την πλούσια εικονογράφηση. Ακόμα και σήμερα οι προβληματισμοί συνεχίζουν να αναφέρονται, κάνοντας δύσκολο τον προσδιορισμό του όρου *εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο* όπως έχει ήδη αναφερθεί.

1.2.1 Το αναγνωστικό κοινό

Όταν μιλάμε για εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο καταλαβαίνουμε ότι απευθύνεται σε πολύ μικρά παιδιά. Επειδή δεν γνωρίζουν ανάγνωση, εμπλέκονται και οι ενήλικες ως ενδιαμέσοι αναγνώστες, διαμορφώνοντας έτσι ένα ευρύ και ανομοιογενές αναγνωστικό κοινό (Γιαννικοπούλου, 2008:41). Αυτό που παρατηρείται στα βιβλία της Άλκης Ζέη, αφού η παρούσα εργασία αφορά την συγγραφέα, είναι ότι αν και είναι γραμμένα για παιδιά, διαβάζονται ευχάριστα και από τους ενήλικες. Επιπλέον, όσοι ενήλικες διάβασαν τα βιβλία της σε μικρή ηλικία τα ξαναθυμούνται διαβάζοντάς τα ξανά σε μεγαλύτερη ηλικία, ως συν-αναγνώστες.

Το εικονογραφημένο βιβλίο για παιδιά απευθύνεται πρώτον στα παιδιά, μετά στους γονείς που λειτουργούν ως διαμεσολαβητές μέχρι να μάθουν να διαβάζουν τα παιδιά και τρίτον στα παιδιά πρώτης σχολικής ηλικίας, διαβάζοντάς τα αυτή τη φορά τα ίδια εφόσον έχουν κατακτήσει την αναγνωστική ικανότητα (Γιαννικοπούλου 2003:8-13).

Οι συγγραφείς πολλές φορές λαμβάνουν υπόψη τους και τον ενήλικο αναγνώστη, γιατί είναι αυτός που θα επιλέξει το παιδικό βιβλίο και θα διαμεσολαβήσει ως φίλτρο για να προσεγγισθούν ποικίλα θέματα της ζωής (Γιαννικοπούλου 2008:46).

1.2.2 Σύνδεση του παιδικού βιβλίου με το θέατρο

Το θέατρο δεν είναι μόνο ποίηση ή μύθος. Δεν είναι διάλογος ή μόνο κίνηση. Πολλές τέχνες συνυπάρχουν ταυτόχρονα. Ο χορός, η μουσική, η ζωγραφική και ο λόγος. Διαφοροποιείται από τον πεζό λόγο γιατί αλλιώς διαβάζεται ένα δραματικό κείμενο και αλλιώς ένα πεζογράφημα (Πατσαλίδης 2012:617). Σύμφωνα με το κείμενο του Στρατή Πασχάλη (σημειώσεις ΔΓΡ64), στο θέατρο κυριαρχεί ο διάλογος ενώ στην πεζογραφία η διήγηση. Στο θέατρο από μια σκηνή της ζωής αυτό που μένει είναι οι διάλογοι των προσώπων, ενώ στην πεζογραφία μια σκηνή της ζωής περιγράφεται από τον αφηγητή, είναι δηλαδή πιο λεπτομερειακή και περιγραφική. Ωστόσο, στα

² Η απόδοση στην ελληνική έγινε από τη γράφουσα.

εικονογραφημένα παιδιά βιβλία που έχουν διάλογο έχουμε την αίσθηση της θεατρικής παράστασης. Ειδικότερα όταν η ανάγνωση εμπλουτίζεται με στοιχεία φωνής ή στάση σώματος η αφήγηση μπορεί να θεωρηθεί ως μικρογραφία μιας θεατρικής παράστασης (Γιαννικοπούλου, 2008:63).

1.3 Το θέατρο για ανήλικους θεατές

1.3.1 Θεατρικότητα

Η θεατρικότητα, βασική ιδιότητα του δραματικού κειμένου και του θεάτρου, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα «σύνολο μορφών, στοιχείων, γλωσσολογικών κωδίκων που σκοπεύουν να ενεργοποιήσουν μέσα από τη βίωση της συγκεκριμένης εικόνας την προσωπική μνήμη του θεατή, ώστε να είναι παρούσα στο ξεδίπλωμα της εικαστικής ιστορίας ενός ζωγραφικού έργου, όσο και στην εξέλιξη της θεατρικής πράξης» (Γραμματάς 1985:61-62). Προκύπτει το ερώτημα πού εδράζεται η θεατρικότητα. Μέσα στο κείμενο ή προκύπτει από τη σκηνική δράση; (Γραμματάς, ό.π.: 40-41)

Η θεατρικότητα αποτελεί μια σύνθετη εικόνα από αντικείμενα και σώματα μέσα στον χώρο. Το σώμα μέσα από την κίνηση νοηματοδοτεί το χώρο και δίνει νόημα στα μηνύματα που λαμβάνει ο θεατής. Ο χώρος υπάρχει μέσα από τις κινήσεις και προκαλεί ακουστικά και οπτικά ερεθίσματα που συνιστούν τη θεατρικότητα. Κατ' αυτόν τον τρόπο η θεατρικότητα εδράζεται στην οπτικοποιημένη απόδοση μιας κατάστασης, μέσω της κινησιολογίας του σώματος, του χορού και της μουσικής και άρα πραγματώνεται έξω από το κείμενο, αν και τα σημεία της είναι εγγεγραμμένα σε αυτό (Γραμματάς, 2015).

1.3.2 Μύθος

Η προσέγγιση και η ανάλυση για το θέατρο για ανήλικους θέτει εξ αρχής εμπόδια προσδιορισμού όπως ειπώθηκε παραπάνω. Η μελέτη θα ξεκινήσει από την αρχαιοελληνική σκέψη του Αριστοτέλη για την έννοια του θεάτρου και θα καταλήξει στον ορισμό του θεάτρου για παιδιά στη σύγχρονη πραγματικότητα (Γραμματάς, 1998:17).

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ο μύθος, η πλοκή του έργου, είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της τραγωδίας. Η έννοια της πλοκής άλλοτε ταυτίζεται με τον μύθο και άλλοτε με τη δέση. Η ουσία του μύθου βρίσκεται στη μίμηση της πράξης, δηλαδή μιμείται τη ζωή. Ο Αριστοτέλης αντιλαμβάνεται τη μίμηση ως προϋπόθεση της θεατρικής τέχνης γιατί δεν αναφέρεται σε έναν ιδεατό κόσμο όπως ο Πλάτωνας αλλά στην ανθρώπινη δράση (Δρομάζος, 1982:68-70). Για να κατανοήσουμε αυτό που συμβαίνει σε μια θεατρική παράσταση θα πρέπει η αναπαριστώμενη δράση να μην εκλαμβάνεται ως ψευδής αλλά πραγματική. Για να λειτουργήσει η θεατρική ψευδαίσθηση πρέπει ο ηθοποιός να ταυτιστεί με τον ρόλο του. Ο θεατής όμως «υποκρίνεται» ότι αυτό που βλέπει είναι αληθινό, γιατί η μίμηση στο θέατρο αποτελεί μια σύμβαση ανάμεσα στον θεατή και στο θεατρικό γεγονός επί σκηνής (Γραμματάς, 1998:19-22). Ο άνθρωπος από την

παιδική ηλικία τις πρώτες γνώσεις της αποκτά με τη μίμηση. Αυτό το χαρακτηριστικό τον διαφοροποιεί και από τα ζώα (Δρομάζος, 1982:211).

1.3.3 Χαρακτήρας

Πολλοί από τους θεατρικούς συγγραφείς θεωρούν τον χαρακτήρα το πιο σημαντικό στοιχείο στη συγγραφή. Άλλοι θεωρούν την πλοκή. Η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση, γιατί τα πρόσωπα καθορίζουν τις εξελίξεις στο έργο. Ένα πρόσωπο δρα με κίνητρο τις επιθυμίες του που γίνονται η αιτία για συγκρούσεις. Ο θεατρικός χαρακτήρας όμως αποτελεί ένα μέρος της δράσης και όχι το μοναδικό, γιατί δεν γίνεται να μην εστιάσουμε την προσοχή μας και στα γεγονότα ή τα άλλα πρόσωπα του έργου. Ο βασικός δημιουργός των προσώπων και της πλοκής είναι ο συγγραφέας και είτε μιλήσει για ένα θέμα, είτε βασιστεί σε έναν χαρακτήρα, το αποτέλεσμα είναι πάνω κάτω το ίδιο. (Διδακτικές σημειώσεις, Θανασούλας, ΔΓΡ64).

Οι τύποι δραματικών προσώπων είναι οι εξής: (Smiley, 2005)

A. Εξαιρετικοί ήρωες/χαρακτήρες. Τέτοιοι χαρακτήρες κατέχουν σημαντική κοινωνική θέση και είναι συνήθως βασιλιάδες και βασίλισσες, στρατηγοί και μέλη της αριστοκρατίας.

B. Αντιπροσωπευτικοί/υποδειγματικοί χαρακτήρες. Ένας νέος τύπος χαρακτήρα, μεμονωμένος αλλά και «συνηθισμένος». Τέτοιοι χαρακτήρες ενσωματώνουν τα χαρακτηριστικά μιας ομάδας, χωρίς να είναι οι «χειρότεροι» ή οι «καλύτεροι».

Γ. Χαρακτήρες αποθεμάτων. Εμφανίζονται στην κωμωδία και το μελόδραμα. Δεν είναι «πλήρεις» ούτε «τρισετάστοι» και συναντώνται στην commedia dell' arte, μια μορφή κωμικού αυτοσχεδιαστικού θεάτρου.

Δ. Χαρακτήρες με κυρίαρχο γνώρισμα. Ο χαρακτήρας εξουσιάζεται από ένα γνώρισμα (ελάττωμα) και μετατρέπεται συχνά σε κωμική φιγούρα.

E. Δευτερεύοντες χαρακτήρες. Εμφανίζονται για λίγο στη σκηνή για να προάγουν συνήθως την ιστορία.

ΣΤ. Αφηγητής ή χορός. Ο αφηγητής μιλά άμεσα στο κοινό σχολιάζοντας τη δράση. Ο χορός είναι ο χορός του αρχαίου δράματος.

Z. Μη ανθρώπινοι χαρακτήρες. Χαρακτήρες πουλιών ή ζώων.

1.3.4 Θέατρο για παιδιά και τα χαρακτηριστικά του

Το θέατρο μπορεί να κατηγοριοποιηθεί, με βάση το κείμενο, ανάλογα με το περιεχόμενο, την αισθητική, την εποχή συγγραφής του ή τη δραματική παραγωγή ενός συγγραφέα. Ο παράγοντας του θεατή δεν αναφέρεται στις κατηγοριοποιήσεις αυτές. Η μόνη μορφή θεάτρου που οριοθετείται λεκτικά με αναφορά στον ίδιο τον θεατή είναι το λαϊκό θέατρο. Αντίστοιχα, το ίδιο συμβαίνει και με τον όρο «παιδικό θέατρο», που

έχει ως φυσικούς αποδέκτες τα παιδιά. (Γραμματάς, 2008:351). Προσεγγίζοντας τον όρο «παιδικό θέατρο» παρουσιάζονται προβλήματα. Μπορεί να σημαίνει εξίσου τη θεατρική παράσταση με ανήλικους ηθοποιούς που απευθύνεται σε ενηλίκους ή ανηλίκους θεατές και μπορεί να σημαίνει την παράσταση με ενηλίκους ηθοποιούς που απευθύνεται σε ανηλίκους θεατές ή έναν συνδυασμό αυτών (Γραμματάς, 2008:252).

Ο επιθετικός προσδιορισμός «παιδικό» φέρει πολλές φορές αρνητική σημασία υποδηλώνοντας ότι ο ανήλικος θεατής, εξαιτίας της άγνοιας και της απειρίας, δεν μπορεί να διαμαρτυρηθεί για το καλλιτεχνικό προϊόν. Έτσι δίνεται η δυνατότητα σε ορισμένους να παρουσιάζουν ένα θέαμα πρόχειρο, δηλαδή «παιδικό», ως συνώνυμο με το απλοϊκό υποβαθμίζοντας τη θεατρική πράξη. Εκλαμβάνοντας το παιδί ως «αφελή» και «ανώριμο» σε ορισμένες περιπτώσεις προσφέρεται ένα θέαμα κακόγουστο δημιουργώντας μια αρνητική επίδραση στα παιδιά (Γραμματάς, 2008:353).

Προχωρώντας, πρέπει να αποσαφηνιστεί ποιο είναι το «παιδικό κοινό» του συγκεκριμένου θεάτρου. Δεν μας ενδιαφέρει αν είναι τεσσάρων ή έξι χρονών, αλλά ότι ο θεατής δεν είναι ενήλικος και έχει άλλες προσλαμβάνουσες σε σύγκριση με έναν ενήλικο θεατή. Ο προσδιορισμός αυτού του είδους θεάτρου εξαρτάται από τον θεατή που παρακολουθεί την παράσταση. Κατά συνέπεια τα ηλικιακά όρια διευρύνονται και περιλαμβάνουν τους «νέους» ή οποιοδήποτε «ανήλικο» (Γραμματάς, 1998:354). Το «παιδικό θέατρο» μετατρέπεται σε «θέατρο για παιδιά και νέους» και καταλήγει στον πιο συμπεριληπτικό ορισμό «θέατρο για κοινό ανηλίκων θεατών» (Γραμματάς, 1998:355).

Για να βρούμε αυτό που διαφοροποιεί το «παιδικό θέατρο» από τα άλλα είδη θα πρέπει να επισημάνουμε τα γνωρίσματα αυτής της κατηγορίας. Πρόκειται λοιπόν για μια κατηγορία προσαρμοσμένη στις ανάγκες του ανήλικου κοινού στο οποίο απευθύνεται. Δραματουργικά, αλλά και σκηνικά και από την οπτική της πρόσληψης του τελικού θεάματος, το κείμενο οφείλει να έχει έννοιες και καταστάσεις που να μην υπερβαίνουν τις αντιληπτικές ικανότητες του κοινού. Επιπλέον, ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του κοινού απαιτεί τη στήριξη των νοημάτων με την κινησιολογία, τη σωματική έκφραση, τον φωτισμό, κ.λπ. (Μανιάτης, 2015). Το παιδί παρακολουθώντας το θέαμα το βιώνει ως αληθινό και μέσα από την παράσταση βρίσκει διαφυγή από την πραγματικότητα και μετατίθεται στη διάσταση του εξωπραγματικού, όπως και στο παιχνίδι (Γραμματάς 1998:355).

1.3.5 Οι ιδιαιτερότητες του θεάτρου για παιδιά

Η πορεία του νεοελληνικού θεάτρου για ανήλικους θεατές έχει διανύσει μια σημαντική πορεία από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα. Γενικότερα, το θέατρο για ανήλικους θεατές προσδιορίζεται από τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες του κοινού στο οποίο απευθύνεται (Δημάκη-Ζώρα, 2015:373).

Μια από τις ιδιαιτερότητες του θεάτρου για παιδιά είναι η αξία της «παιδικότητας», χαμένη σχεδόν εξ ολοκλήρου από τους ενήλικες θεατές. Έτσι όπως στη λογοτεχνία ο

συγγραφέας απευθύνεται σ' ένα ιδιαίτερο κοινό, το ίδιο συμβαίνει και στους συγγραφείς των θεατρικών, οι οποίοι λαμβάνουν υπόψη τους τον ψυχικό και πνευματικό ορίζοντα των ανηλίκων θεατών, τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους (Γραμματάς, 1998:367). Με τη βοήθεια αυτών των στοιχείων το παιδί θα αποκωδικοποιήσει το μήνυμα του θεάματος που θα παρακολουθήσει.

Σε θεατρικές διασκευές όπως της «Κοκκινοσκουφίτσας» και του «Κοντορεβυθούλη» οι ανήλικοι θεατές μεταφέρονται στη διάσταση του φανταστικού και του εξωπραγματικού. Τα υπερφυσικά όντα, η έντονη περιπέτεια καθηλώνει τα παιδιά και τα εντυπωσιάζει. Τέτοιου είδους διασκευές προφέρουν στο ανήλικο κοινό ψυχαγωγία, πρότυπα συμπεριφοράς και εμπειρίες, αλλά δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα γιατί το «καλό» δεν νικά πάντα (Γραμματάς, 1998:369).

Μια άλλη κατηγορία έργων που επιλέγουν οι συγγραφείς είναι η αφήγηση αναμνήσεων και εντυπώσεων της ζωής των ανηλίκων. Τα έργα αυτά είτε ρεαλιστικά είτε συμβολιστικά διαπνέονται από μια αίσθηση διδακτισμού. Ανεκπλήρωτα όνειρα, νοσταλγία του χρόνου που χάθηκε, αποκατάσταση του «λάθους», στοχεύουν να αναβιώσουν μια κατάσταση του παρελθόντος με νέους όρους που πάλι δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Επιπλέον, έργα με θέματα σύγχρονα, κοινωνικών σχέσεων και οικονομικών ζητημάτων αποτελούν θεατρικά στα οποία οι συγγραφείς θέτουν αντιμέτωπο τον κόσμο των ενηλίκων με τον κόσμο των ανηλίκων (Γραμματάς, 1998:371). Σ' αυτή την κατηγορία οι θεατές θεωρούνται ισότιμοι με τους ενηλίκους, εμπλέκοντάς τους με τα θεατρικά δρώμενα. Το θέατρο έχει ως στόχο την κατάκτηση της ωριμότητας μέσα από την απεικόνιση της πραγματικότητας. Τα παιδιά επιλύουν προβλήματα που τους απασχολούν μαζί με τους μεγάλους και γίνονται τα ίδια κριτές των δεδομένων.

Τέλος, η κατηγορία αυτή χρήζει ιδιαίτερης προσοχής γιατί ο δραματικός συγγραφέας λαμβάνει υπόψη την αμφίδρομη επικοινωνία του θεάτρου, την παιδαγωγική αποστολή του θεάτρου για παιδιά αλλά και την ιδιαιτερότητα του ανήλικου θεατή στις προσληπτικές ικανότητές του. Ο συγγραφέας για να ενεργοποιήσει τη συμμετοχή του θεατή στα σκηνικά δρώμενα αφήνει το κείμενό του «ανοιχτό». Άλλοτε παρουσιάζει εναλλακτικές λύσεις και άλλοτε επιδέχεται ποικιλότητες προσεγγίσεις (Γραμματάς, 1998:373). Τα έργα αυτής της κατηγορίας ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες του σύγχρονου παιδιού με τα επιμελημένα σκηνικά, το πλούσιο εικαστικό μέρος, τον εύστοχο διάλογο και τις εναλλακτικές λύσεις στη σκηνική δράση με στόχο το «καλλιεργημένο παιδί» (Γραμματάς, 1998:374).

1.4 Μορφές θεάτρου και θεατρικές τεχνικές

1.4.1 Μαριονέτες

Όταν μιλάμε για μαριονέτες εννοούμε άψυχα αντικείμενα, τα οποία είτε κρέμονται από ψηλά με κλωστές και σχοινιά, είτε κινούνται από κάτω με τα δάχτυλα του ανθρώπου που τα χειρίζεται. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε τη μαριονέτα και στη δεύτερη το κουκλοθέατρο. Οι φιγούρες από ξύλο, ύφασμα, δέρμα ή χαρτί προσαρμόζονται ανάλογα με την εποχή και την κοινωνία (Γραμματάς 1998:398).

Εμφανίζονται στην Ευρώπη τον 13^ο και τον 14^ο αιώνα και συνδέονται με τη θρησκεία, δίνοντας μορφή σε σκηνές της Αγίας Γραφής και της ζωής του Χριστού. Στη συνέχεια οι μαριονέτες και το κουκλοθέατρο βρίσκουν απήχηση στα λαϊκά στρώματα όπου γίνονται μια μορφή θεάματος αγαπητή στο λαϊκό κοινό (Γραμματάς, 1998:399). Στην πορεία το κοινό στο οποίο απευθύνονται είναι τα παιδιά και οι νέοι συνδυάζοντας ψυχαγωγία και αισθητικο-καλλιτεχνική καλλιέργεια. Παρ' όλη την πολιτισμική εξέλιξη, την εμφάνιση της τηλεόρασης και την εξέλιξη της πληροφορικής οι μαριονέτες και το κουκλοθέατρο είναι διαχρονικές και δεν χάνουν τον παιδαγωγικό και αισθητικό τους ρόλο (Γραμματάς, 1998:400).

Η κούκλα διαθέτει μια δύναμη έκφρασης από μόνη της αλλά με τον εμπνευστή και τον τρόπο που κινεί την κούκλα στο χώρο καταφέρνει να αποδώσει συναισθήματα και ψυχικές καταστάσεις στους θεατές. Παράλληλα, ο εμπνευστής προσαρμόζει το παίξιμό του ανάλογα με τις αντιδράσεις και τις απαντήσεις του κοινού. Ο ρόλος του όπως καταλαβαίνουμε είναι πολλαπλός γιατί είναι ταυτόχρονα «σκηνοθέτης», «σκηνογράφος», «ηθοποιός» αλλά και «συγγραφέας», αν χρειαστεί να προσαρμόσει το «σενάριο». Ο ανήλικος θεατής μεταφέρεται σ' έναν εξωπραγματικό χωροχρόνο συμμετέχοντας στη σκηνική δράση, αναπτύσσοντας μ' αυτό τον τρόπο αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ πομπού και δέκτη. Όλα αυτά μαζί συνιστούν και τη διαχρονική επιτυχία που έχουν οι μαριονέτες και το κουκλοθέατρο, προσφέροντας παιδαγωγικά μηνύματα στα παιδιά (Γραμματάς, 1998:401, Λενακάκης – Παρούση, 2019).

1.4.2 Θέατρο σκιών

Στη χώρα μας το θέατρο σκιών αποτελεί μια διάσταση της θεατρικής εμπύχωσης (Χατζάκης, 2022). Ακολουθεί την πορεία του κουκλοθέατρου με τη σταδιακή μετατροπή του σε παιδικό εξαιτίας της απήχησης στο ανήλικο κοινό. (Γραμματάς, 1998:402). Στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα το θέατρο σκιών δέχεται πολλές επιδράσεις με την είσοδο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της τηλεόρασης. Καταφέρνει να βρίσκεται παρ' όλα αυτά στις πολιτιστικές εκδηλώσεις με τη μορφή του Καραγκιόζη. Η αμεσότητα μεταξύ του καραγκιοζοπαίχτη και του ανήλικου θεατή επιτυγχάνεται με την προφορικότητα που αναπτύσσεται μεταξύ τους (Γραμματάς, 1998:403).

Το συγκεκριμένο θέαμα είναι κατεξοχήν για παιδιά γιατί υπάρχει δυνατότητα να τροποποιηθεί η σκηνική δράση ανάλογα με τις αντιδράσεις του κοινού, το περιεχόμενό του είναι παιδαγωγικό και ψυχαγωγικό και η συμπεριφορά των δρώντων προσώπων

ανταποκρίνεται απόλυτα στις προσδοκίες των παιδιών που παρακολουθούν. Και σε αυτό το είδος ο ρόλος του εμπνευστή είναι πρωταρχικός αφού μορφοποιεί και εξελίσσει δημιουργικά το είδος και το εμπλουτίζει ανάλογα με το παιδικό κοινό της κάθε εποχής (Γραμματάς, 1998:404).

1.4.3 Θεατρικό παιχνίδι

Το θεατρικό παιχνίδι είναι η πιο σύνθετη μορφή θεατρικής εμπύκωσης που δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς το άτομο που θα ενεργοποιήσει, θα οργανώσει τη δράση των συμμετεχόντων. Το θεατρικό παιχνίδι μιλά τη γλώσσα του θεάτρου μέσα από το παιχνίδι μεταφέροντας την ουσία της τέχνης. Μέσω της σωματικής έκφρασης το παιδί παίζει και επικοινωνεί με την ομάδα κινητοποιώντας ταυτόχρονα τη φαντασία του (Παπαδόπουλος, 2010:91). Ως παιχνίδι διαθέτει τα ανάλογα χαρακτηριστικά: «ευχάριστη, ελεύθερη έκφραση του παιδιού, αυθόρμητη συμμετοχή σε ομαδική δραστηριότητα, με πρόθεση την εξωτερίκευση των συναισθημάτων, την επικοινωνία, την ψυχική εκτόνωση» (Γραμματάς, 1998:405). Με το παιχνίδι το παιδί έρχεται σε επαφή με το σώμα του και τα όρια, βρίσκει τη θέση του στο χώρο, αντιλαμβάνεται την αίσθηση του χρόνου, κατακτά τη γλώσσα και μαθαίνει να εκφράζεται και να επικοινωνεί. Συμμετέχοντας σε μια ομάδα μαθαίνει το σεβασμό και την πειθαρχία και κοινωνικοποιείται. Κοινά χαρακτηριστικά του παιχνιδιού με το θέατρο είναι αρχικά η «δράση». Με το θεατρικό παιχνίδι εναρμονίζονται πολλές δραστηριότητες του παιδιού (Γραμματάς, 1998:406). Το παιδί απελευθερώνει τη φαντασία του, επικοινωνεί και καλλιεργεί ανθρώπινες σχέσεις. Η πιο σημαντική σχέση του παιχνιδιού και του θεάτρου είναι η έννοια του «ρόλου». Το παιδί έχει τη δυνατότητα να διαφοροποιήσει τη συμπεριφορά του μέσω ενός ρόλου, να υπερβεί τις αναστολές του, να εξελιχθεί ψυχοσωματικά και να εκφραστεί δημιουργικά (Κουρετζής, 1991:29-30). Οι τεχνικές που θα το βοηθήσουν είναι η σωματική έκφραση, οι αυτοσχεδιασμοί, η μάσκα-κούκλα, η παντομίμα, η δραματοποίηση κ.ά. (Κουρετζής, 1991:49). Η απελευθέρωση της φαντασίας και η δημιουργική έκφραση μπορεί να πραγματοποιηθεί με αφετηρία το φανταστικό και να οδηγηθεί στο πραγματικό ή ξεκινώντας από το πραγματικό μέσα από το παιχνίδι να μεταβεί στο φανταστικό (Κουρετζής, 1991:51).

Βασικό στοιχείο ανάπτυξης του θεατρικού παιχνιδιού είναι ο εμπνευστής. Με όποια ιδιότητα κι αν εμφανίζεται παιδαγωγός, άνθρωπος του θεάτρου ή ψυχολόγος είναι αυτός που ενεργοποιεί τον πνευματικό κόσμο των συμμετεχόντων και διεγείρει την παιδική φαντασία. Με διακριτική παρουσία ασκεί παιδαγωγικό και θεατρικό έλεγχο του θεατρικού παιχνιδιού. Μέσα από τα στάδια γνωριμίας με το σώμα και το περιβάλλον, χαλάρωσης, αυτοσχεδιασμού και θεατρικής έκφρασης, το θεατρικό παιχνίδι έχει ενταχθεί με επιτυχία στο εκπαιδευτικό σύστημα (Γραμματάς, 1998:407). Όσο το θεατρικό παιχνίδι είναι αυθόρμητο και όχι «μάθημα» τόσο διαμορφώνεται μια ατμόσφαιρα παιχνιδιού που βοηθάει τα παιδιά αλλά και τον ίδιο τον εμπνευστή να δράσουν (Κουρετζής, 1991:46).

1.5 Το θέατρο στα προγράμματα σπουδών για το Νηπιαγωγείο

1.5.1 Το θέατρο στην Προσχολική εκπαίδευση

Η διδασκαλία της δραματικής τέχνης παγιώθηκε τη δεκαετία του '50 και του '60 στη Βρετανία και στην Αμερική. Αργότερα εξαπλώθηκε και στην Ευρώπη (Τσιάρας, 2020:11). Στη Βρετανία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα υπήρχε ένα μικρός αριθμός προοδευτικών σχολείων που είχαν επίκεντρο το παιδί. Ενδιαφέρονταν τα παιδιά να είναι ανεξάρτητα και υπεύθυνοι πολίτες και συμπεριλάμβαναν τις τέχνες στο πρόγραμμα του σχολείου. Τα παιδιά έγραφαν το έργο, τους ρόλους, τη μουσική, προάγοντας τη συνεργασία μεταξύ τους. Πλέον θεωρείται δεδομένο με την πιο πρόσφατη εκδήλωση «Το Θέατρο στην εκπαίδευση» (ΤΙΕ) (Wandor,2008:34-35). Στο άρθρο του ο Chris Cooper τονίζει τη σημασία της φαντασίας στη διαδικασία της μάθησης. Στο πρόγραμμα αυτό ειδικοί δουλεύουν μαζί με παιδιά θεατρικές παραστάσεις στο σχολείο. Σκοπός τους είναι μέσω της τέχνης να γνωρίσουν τον κόσμο που ζουν και να εξερευνήσουν τον εαυτό τους (Cooper, 2004:81-82).

Η δραματική τέχνη και ο αυθόρμητος αυτοσχεδιασμός δεν περιορίστηκε στην εκπαίδευση. Χρησιμοποιήθηκε σαν θεραπευτική μέθοδο από τον Jacob Moreno. Σήμερα, τα είδη αυτοσχεδιασμών χρησιμοποιούνται στην εκπαίδευση, στις επιχειρήσεις, στο μάρκετινγκ, στην κοινωνική εργασία. (Τσιάρας, 2020:12). Ενδειξίεις από το παιχνίδι, το δημιουργικό δράμα ή τον αυτοσχεδιασμό μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το δράμα διαπερνά τη ζωή. Στη ζωή μας υιοθετούμε διάφορους ρόλους ανάλογα με την περίσταση. Ενώ για τους ενήλικες το παιχνίδι του ρόλου γίνεται ασυνείδητα, για τα παιδιά είναι ένας τρόπος με τον οποίο μαθαίνουν να αναπτύσσονται. Με τη συμμετοχή στη δραματική διαδικασία διαμορφώνεται ένας φανταστικός κόσμος παράλληλος με τον πραγματικό (Τσιάρας, 2020:14-16). Γενικά, η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση πρέπει να είναι προσβάσιμη από όλους τους μαθητές και όχι μια εξωσχολική δραστηριότητα για λίγους. Το δραματικό παιχνίδι αποτελεί κύρια εκφραστική τεχνική του δράματος. Η ιδιαιτερότητα του δραματικού παιχνιδιού είναι ο υψηλός βαθμός ελέγχου αλλά και ταυτόχρονα ο υψηλός βαθμός αυθορμητισμού (Τσιάρας, 2020:35-37). Τα παιδιά μαθαίνουν για το θέατρο με την ενεργό συμμετοχή τους είτε από επαγγελματίες στο χώρο του σχολείου, είτε από τους εκπαιδευτικούς. Από το 1993 που εκδόθηκε το βιβλίο του δασκάλου τονίστηκε η σημασία του θεάτρου ως παιδαγωγικό εργαλείο για την εκμάθηση της γλώσσας, των μαθηματικών, της ιστορίας και άλλων μαθημάτων(Σέξτου, 2010:96). Για τα μικρά παιδιά το δραματικό παιχνίδι δεν είναι μόνο ένα μέσο γνώσης. Αναπτύσσει δεξιότητες, αλληλεπιδρά σε μια ομάδα, συνεργάζεται, σέβεται τα συναισθήματα και τις απόψεις των άλλων (Τσιάρας, 2020:42). Η θεατρική αγωγή στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση γίνεται μέσα από οικείους μηχανισμούς, όπως το παιχνίδι. Η θεατρική πράξη λοιπόν προσεγγίζεται με μια μορφή θεατρικού παιχνιδιού (Κουρετζής, 1991:32)

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου, οι μαθησιακοί στόχοι του Θεάτρου είναι:

- Να εντάσσονται στην ομάδα, να αφήνουν χώρο για τους άλλους και ταυτόχρονα να διεκδικούν τη θέση τους μέσα σε αυτήν
- Να διερευνούν τις εκφραστικές δυνατότητες του σώματος σε σχέση με το χώρο και τους άλλους
- Να ανακαλύψουν τις δυνατότητες παραγωγής ήχου με το σώμα τους
- Να εκφράζουν προσωπικά ενδιαφέροντα στο κοινωνικό-δραματικό παιχνίδι και σε παιχνίδια ρόλων
- Να χρησιμοποιούν τα στοιχεία του θεάτρου, όπως το ρόλο, την κίνηση, το λόγο, το χώρο, το χρόνο και τα σύμβολα για να εκφράζονται και να επικοινωνούν
- Να διερευνούν ιδέες, συναισθήματα, σχέσεις, συμπεριφορές, αξίες και έννοιες
- Να κατανοούν διαφορετικές οπτικές μέσα από διαφορετικούς ρόλους
- Να αξιοποιούν το κουκλοθέατρο και να εκφράζονται παίζοντας
- Να γνωρίζουν και να περιγράφουν ποικίλες μορφές θεάτρου(ΠΣΝ, 2014:182-190).

1.5.2 Οι Τέχνες στα Προγράμματα Σπουδών του Νηπιαγωγείου του 2014

Στην παρούσα εργασία θα ασχοληθώ με το Πρόγραμμα Σπουδών του 2014 γιατί το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του 2021 τώρα αρχίζει να εφαρμόζεται στα νηπιαγωγεία. Συγκριτικά, το Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου του 2014 οργανώνεται σε οχτώ μαθησιακές περιοχές: «Προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη», «Γλώσσα», «Μαθηματικά», «Τέχνες», «Φυσική αγωγή», «Φυσικές επιστήμες», «Κοινωνικές επιστήμες» και «Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών» (ΠΣΝ, 2014:7 α' μέρος). Η γνώση προσεγγίζεται διαθεματικά ή με σχέδια εργασίας που προκύπτουν από τα παιδιά, στοχεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού μέσα από τη βιωματική μάθηση, δίνει έμφαση στο περιεχόμενο και στη διαδικασία μάθησης (ΠΣΝ, 2014:40 α' μέρος). Ειδικότερα, στο νηπιαγωγείο τα παιδιά γνωρίζουν σταδιακά τις Τέχνες και τις εντάσσουν στη ζωή τους ως μέσα δημιουργικής έκφρασης και ως εργαλεία κατανόησης του πολιτισμού και του κόσμου γενικότερα. Μέσα από τις Τέχνες αναπτύσσεται ο αισθητικός γραμματισμός παρέχοντας στα παιδιά δημιουργικούς τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας ανάλογα με τις συμβάσεις της κάθε τέχνης (π.χ ήχος, κίνηση, οπτικές εικόνες). Επιπλέον αναπτύσσουν ικανότητες δημιουργικής και κριτικής σκέψης και επίλυσης προβλημάτων (ΠΣΝ, 2014:168-169, β' μέρος). Το Πρόγραμμα Σπουδών περιλαμβάνει πέντε μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης: τα Εικαστικά, τη Μουσική, το Θέατρο, το Χορό και την Οπτικοακουστική Έκφραση.³ Στην παρούσα εργασία θα επικεντρωθούμε στο Θέατρο και στις τεχνικές του και πιο συγκεκριμένα στο θεατρικό παιχνίδι.

³ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2014). Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου. Αναθεωρημένη Έκδοση, Αθήνα, σ.168

Στη συνέχεια, το Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου του 2021 αναπτύσσεται σε τέσσερα θεματικά πεδία τα οποία περιέχουν δυο θεματικές ενότητες το καθένα. Το Α΄ θεματικό πεδίο «Παιδί και Επικοινωνία» αποτελείται από τις εξής θεματικές ενότητες: Γλώσσα και Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Το Β΄ θεματικό πεδίο «Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία» αποτελείται από τις εξής θεματικές ενότητες: Προσωπική και Κοινωνικοσυναισθηματική Ανάπτυξη και Κοινωνικές Επιστήμες. Το Γ΄ θεματικό πεδίο «Παιδί και Θετικές Επιστήμες» αποτελείται από τις εξής θεματικές ενότητες: Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία Κατασκευών και το Δ΄ θεματικό πεδίο «Παιδί, Σώμα, Δημιουργία και Έκφραση» αποτελείται από τις εξής θεματικές ενότητες: Κινητική Αγωγή και Τέχνες.

2. Δραματουργική ανάλυση έργων

Τα έργα που μελετήθηκαν θα αναλυθούν με το εξής σχήμα:

- Τίτλος-συγγραφέας
- Υπόθεση (σύντομη αναφορά)
- Μορφολογικά γνωρίσματα
 - ❖ Πράξεις-σκηνές
 - ❖ Πρόσωπα
 - ❖ Δραματικός χώρος και χρόνος
- Δομικά γνωρίσματα
 - ❖ Χαρακτήρες και συγκρούσεις
- Υφολογικά στοιχεία

Εκτός από τα παραπάνω, τα κείμενα της Άλκης Ζέη θα μελετηθούν με βάση τους εξής άξονες: α) την πλοκή, β) τα αξιακά πρότυπα, γ) τα στοιχεία επικαιροποίησης και δ) την παιδαγωγική διάσταση.(Πατσαλίδης, 2012)

2.1 Γατοκουβέντες

ΤΙΤΛΟΣ: Άλκη Ζέη, *Γατοκουβέντες*

Υπόθεση: Η πρώτη έκδοση του βιβλίου έγινε από τις εκδόσεις Μεταίχμιο τον Σεπτέμβριο του 2015. Η μαμά, ο μπαμπάς και τα παιδιά ετοιμάζονται για διακοπές στο Πήλιο. Αφήνουν όμως πίσω τη γιαγιά με τον γάτο γιατί δεν μπορούν να τους πάρουν μαζί. Στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο λένε συνεχώς για τον καύσωνα που έρχεται. Η γιαγιά έχει έρθει στο σπίτι της κόρης της και ο Κου Μπου έχει φέρει και έναν ανεμιστήρα για τη ζέστη. Ο γάτος αναρωτιέται τι είναι αυτός ο καύσωνας αλλά γρήγορα καταλαβαίνει ότι είναι η ζέστη. Μετά από μια μέρα όμως η μαμά βρίσκει άδειο ξενώνα και καλεί και τη γιαγιά να έρθει μαζί με τον γάτο γιατί τους πήραν τα αυτιά τα παιδιά.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

Πράξεις-σκηνές: Η πρώτη σκηνή ξεκινά με την είδηση του καύσωνα και την απορία του γάτου (Μήτσος) ποιός είναι τελικά το ζώο και ποιός ο ηλικιωμένος. Η δεύτερη πράξη ξεκινά με το flash back του γάτου που μας συστήνει τα πρόσωπα του βιβλίου λέγοντας την ιστορία τους και πως φτάσανε μέχρι τώρα λίγο πριν φύγουν για διακοπές. Η τρίτη πράξη είναι η μέρα που κλείνουν τα σχολεία, ετοιμάζονται και αποχαιρετούν τη γιαγιά με τον γάτο. Η τέταρτη πράξη βρίσκει τη γιαγιά στο σπίτι με τον γάτο. Μετά το τηλεφώνημα της μαμάς βρίσκουν λύση για τη διαμονή της γιαγιάς και μένει ένα βράδυ μόνη με τον γάτο γιατί θα τους βρούνε στις Μηλιές όπου είναι και η υπόλοιπη οικογένεια.

Πρόσωπα:

Γάτος (Μήτσος)

Μαμά

Γιαγιά

Παιδιά (Ηλίας, Κατερίνα)

Κου Μπου(καινούριος μπαμπάς)

Που Μπου (παλιός μπαμπάς)

Δραματικός χώρος και χρόνος: Βρισκόμαστε στο καλοκαίρι στο μήνα Αύγουστο. Η υπόθεση εξελίσσεται στο σπίτι που κατοικεί ο γάτος. Ο χρόνος στην αρχή δεν είναι γραμμικός γιατί κάνει αναφορά σε flashback για το ποιοι είναι ο Που Μπου και Κου Μπου και πώς βρήκανε τον γάτο. Στη συνέχεια προχωράει γραμμικά σε πραγματικό χρόνο δυο ημερών.

ΔΟΜΙΚΑ

Χαρακτήρες-συγκρούσεις: Ο Μήτσος (γάτος) έχει συνεχώς απορίες για αυτά που συμβαίνουν στο σπίτι. Έχει μεγάλη φαντασία αφού αρχικά νομίζει ότι ο καύσωνας, στον οποίο αναφέρονται όλοι, ότι είναι ένας λύκος. Σε όλη την ιστορία είναι παρατηρητής των ανθρώπων με εύλογα ερωτήματα για τις πράξεις τους που κάποιες φορές δεν καταλαβαίνει. Του αρέσει όμως η οικογένειά του γιατί τον αγαπούν.

Η μαμά είναι χωρισμένη και παντρεμένη με τον Κου Μπου όπως λένε τα παιδιά τον καινούριο μπαμπά. Δεν ήθελε τον γάτο που βρήκε η κόρη της αλλά την έπεισε η γιαγιά να τον κρατήσουν. Μετά έστειλε, παρ' όλες τις αντιρρήσεις της, τα παιδιά να αγοράσουν λεκάνη και άμμο για τον γάτο. Θυμώνει με το μωρό που απέκτησε ο πρώην άντρας της και τους έχει φέρει σε δύσκολη θέση γιατί δεν μπορεί να πάρει τα παιδιά για ένα μήνα. Η σύγκρουση ξεκινά γιατί πηγαίνουν όλοι διακοπές χωρίς το γάτο και τη γιαγιά.

Η γιαγιά είναι υποστηρικτική με την κόρη της όταν τη χρειάζεται μετά το χωρισμό της και μετά κρατάει τον γάτο όταν φεύγουν για διακοπές. Είναι διαλλακτική, ήρεμη και προσπαθεί να κρατά τις ισορροπίες στην οικογένεια. Παρόλο που η γιαγιά αν ακούσει κάποιο παιδί να μιλάει άσχημα θα του κάνει παρατήρηση, εκείνη ωστόσο λέει κάποιες λέξεις που δεν πρέπει («μου τη σπάει», «θα ψοφήσουμε») ξαφνιάζοντας τον γάτο που την παρατηρεί.

Τα παιδιά είναι η Κατερίνα η μεγάλη και ο Ηλίας ο μικρότερος. Έχουν βγάλει συνθηματικά ονόματα για τους μεγάλους για να μη τους καταλαβαίνουν όταν μιλούν. Ζορίζονται όταν μένουν ένα μήνα με τον μπαμπά τους και αντιδρούν στις συνεχείς παρατηρήσεις του για το πώς προφέρουν τα αγγλικά ή τα γερμανικά και το μέλλον τους μετά το σχολείο. Αγαπάνε πολύ τον γάτο που έχουνε.

Ο Κου Μπου είναι ο καινούριος μπαμπάς που παντρεύτηκε η μαμά. Οδηγεί ένα Φολκσβάγκεν και φοράει «κάτι στραβοπατημένα μοκασίνια». Αγαπάει τα παιδιά και τον γάτο. Όταν έφυγαν για διακοπές έφερε έναν ανεμιστήρα για τη γιαγιά και τον γάτο.

Ο Που Μπου είναι ο παλιός μπαμπάς των παιδιών. Κατοικεί στις Βρυξέλλες και είναι παντρεμένος με την κυρία Ηρώ. Αυτό το καλοκαίρι γεννήθηκε το παιδί του και αλλάζει το πρόγραμμα όλης της οικογένειας. Θέλει τα παιδιά του να σπουδάσουν ή να δουλέψουν στο εξωτερικό, κάνει παρατηρήσεις για την αγγλική τους προφορά και φοράει ακριβά ρούχα και παπούτσια.

ΥΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το κείμενο είναι γραμμένο με απλό ύφος και κατανοητό για τα παιδιά στα οποία απευθύνεται. Το έξυπνο χιούμορ της συγγραφέα κάνουν την ιστορία ανάλαφρη αλλά με νόημα («ένα περίεργο πουλί-ο ανεμιστήρας», «αναρωτιόμουν αν εγώ είμαι ζώον ή ηλικιωμένος»). Επιπλέον το flash back όπου μας συστήνει ουσιαστικά τα πρόσωπα που θα διαβάσουμε στο κείμενο το δίνει πολύ έξυπνα στον παιδικό αναγνώστη. Τέλος ο γάτος που «μιλά» και προσπαθεί να αποκωδικοποιήσει τί λένε οι άνθρωποι κρατά το ενδιαφέρον των παιδιών και διεγείρει τη φαντασία τους.

Άξονες

Πλοκή: Η ιστορία ξεκινά με την είδηση του καύσωνα και την προτροπή στους πολίτες να μην αφήσουν ζώα και ηλικιωμένους στα διαμερίσματα, εάν πρόκειται να φύγουν. Μας συστήνεται ο γάτος που παρακολουθεί τους ανθρώπους και προσπαθεί να καταλάβει τι είναι αυτός ο καύσωνας. Ο γάτος λέγεται Μήτσος, τα παιδιά που τον βρήκαν Κατερίνα και Ηλίας, ο Κου Μπου είναι ο καινούριος μπαμπάς, ο Που Μπου είναι ο παλιός που έχει χωρίσει με τη μαμά και υπάρχει και η γιαγιά που θα φροντίσει τον γάτο. Στη συνέχεια λέει την ιστορία του, δηλαδή πως βρέθηκε σ' αυτό το σπίτι και αναφέρεται στο φετινό καλοκαίρι. Επειδή γεννήθηκε πρόωρα το μωρό του μπαμπά αλλάζουν όλα στην οικογένεια. Θα πάνε όλοι μαζί διακοπές, με τον καινούριο μπαμπά

αλλά θα αφήσουν τον γάτο και τη γιαγιά πίσω. Έτσι τους φέρνουν έναν ανεμιστήρα αλλά η φαντασία του γάτου είναι τόσο ζωντανή που νομίζει ότι είναι ένα πουλί και ο καύσωνας ότι είναι ο λύκος που θα τους φάει. Μόνο μια νύχτα θα περάσουν μαζί ο Μήτσος με τη γιαγιά γιατί τα παιδιά κατάφεραν να τους πείσουν να τους πάρουν μαζί τους.

Αξιακά πρότυπα: Η βασική ιδέα του κειμένου είναι οι οικογενειακές σχέσεις και πόσο περίπλοκες μπορεί να γίνουν. Μια χωρισμένη γυναίκα ξαναπαντρεύεται, ο μπαμπάς έχει δημιουργήσει άλλη οικογένεια και όλο αυτή η κατάσταση επηρεάζει τα παιδιά. Παράλληλα όμως θίγεται και το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής με τον καύσωνα που έρχεται. Γίνεται κύριο θέμα στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο αλλά ο τρόπος που μεταδίδεται στα παιδιά από την πλευρά του γάτου δίνει στο κείμενο μια ανάλαφρη χροιά.

Στοιχεία επικαιροποίησης: Στοιχεία που μπορεί να ταυτιστεί ο ανήλικος αναγνώστης είναι η μονογονεϊκή οικογένεια γιατί τα τελευταία χρόνια είναι υπαρκτό θέμα σε αρκετές οικογένειες. Οι αναφορές στον καινούριο μπαμπά (Κου Μπου) και στον παλιό (Που Μπου) είναι επίσης οικείο σε κάποιες οικογένειες. Τα τελευταία χρόνια έχει αλλάξει η δομή της οικογένειας και το βλέπουμε και σ' αυτό το βιβλίο. Τέλος, ο φοβερός και τρομερός καύσωνας που παρομοιάζεται με τον κακό λύκο που έρχεται να τους φάει είναι ήδη γνωστό στα παιδιά. Η κλιματική αλλαγή και η περιβαλλοντική ενασχόληση των μικρών μαθητών στο σχολείο είναι ένα ζήτημα που απασχολεί ιδιαίτερα το εκπαιδευτικό σύστημα.

Παιδαγωγική διάσταση: Μέσα από την ανάγνωση του κειμένου της Άλκης Ζέη τα παιδιά μαθαίνουν τη σημασία της αγάπης μέσα στην οικογένεια αφού δεν μπορούν τελικά να πάνε διακοπές χωρίς όλα τα μέλη (γιαγιά και γάτος) και δεύτερον ευαισθητοποιούνται στο θέμα του περιβάλλοντος.

2.2 Μια Κυριακή του Απρίλη

ΤΙΤΛΟΣ: Άλκη Ζέη, *Μια Κυριακή του Απρίλη*

Υπόθεση: Η πρώτη έκδοση του βιβλίου έγινε τον Ιούνιο του 2011. Ο Μάνος κάθε Κυριακή θέλει να είναι χαρούμενος. Και μια Κυριακή του Απρίλη με λιπαρά είναι σίγουρος ότι θα γίνει κάτι αλλιώτικο. Παίρνουν όλοι μαζί το πρωινό στην τραπεζαρία και ετοιμάζονται να επισκεφτούν τον Παρθενώνα. Δεν καταφέρνουν να τον δουν και ο Μάνος απογοητεύεται που δεν ήταν μια αλλιώτικη Κυριακή η σημερινή μέρα. Μέχρι να αποκοιμηθεί όμως ονειρεύεται πώς θα ήθελε να περνούσε αυτή τη μέρα.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

Πράξεις-σκηνές Η πρώτη πράξη ξεκινά με το πρωινό που παίρνουν όλοι σαν οικογένεια την Κυριακή. Ο μπαμπάς ανακοινώνει στον Μάνο ότι θα δούνε την Ακρόπολη. Στη δεύτερη πράξη ο Μάνος και ο μπαμπάς βρίσκονται στο λεωφορείο

πηγαίνοντας στην Ακρόπολη. Η τρίτη πράξη ξεκινά μπροστά στο μνημείο του Παρθενώνα και η συνειδητοποίηση ότι δεν μπορούν να το δουν. Η τέταρτη πράξη βρίσκει το Μάνο στο τραπέζι για το μεσημεριανό. Ο μπαμπάς προτείνει να δουν τον Κινγκ Κονγκ στον κινηματογράφο αλλά ο Μάνος έχει να γράψει τιμωρία. Η πέμπτη πράξη ξεκινά με το Μάνο να κάνει γκριμάτσες με το κοριτσάκι από τη απέναντι σπίτι και τέλος η τελευταία πράξη είναι όταν ξαπλώνει στο κρεβάτι και ονειρεύεται μια διαφορετική Κυριακή από αυτή που πέρασε.

Πρόσωπα

Μάνος

Μαμά

Μπαμπάς

Παππούς

Γιαγιά

Δραματικός χώρος και χρόνος: Η ιστορία εκτυλίσσεται μια Κυριακή του Απρίλη. Ο χρόνος κυλάει γραμμικά και περιγράφεται η μέρα του Μάνου που ελπίζει να συμβεί κάτι διαφορετικό αυτή την Κυριακή. Ο χώρος είναι αρχικά το σπίτι του όπου κατοικεί όλη η οικογένειά του και κατόπιν ο Παρθενώνας όπου πηγαίνει με τον μπαμπά του να τον επισκεφτούν.

ΔΟΜΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

Χαρακτήρες-συγκρούσεις: Ο Μάνος είναι ένα παιδί που κάνει όνειρα κάθε φορά που φτάνει η Κυριακή. Θέλει και φαντάζεται να κάνει κάτι αλλιώτικο αλλά πολλές φορές δεν πραγματοποιείται η επιθυμία του. Η σύγκρουση ξεκινά όταν πιστεύει ότι αυτή η Κυριακή θα είναι αλλιώτικη από τις προηγούμενες.

Η μαμά του Μάνου του κάνει συνεχώς παρατηρήσεις «ακόμη δεν είσαι έτοιμος;», «μη ρουφάς». Τα πρωινά ετοιμάζει γρήγορα το πρωινό για να προλάβουν το σχολείο και τη δουλειά της. Του υπενθυμίζει τα καθήκοντά του «Γράψε την τιμωρία σου» και κάνει βιαστικά πολλές δουλειές του σπιτιού.

Ο μπαμπάς είναι αυστηρός σαν πατέρας, δεν ξοδεύει χρήματα για «σαχλαμάρες» όπως λέει για το κοκοράκι-σφυρίχτρα που ζήτησε ο Μάνος όταν ήταν στον Παρθενώνα. Θέλει ο γιος του να δει τον Παρθενώνα γιατί το θεωρεί σημαντικό μνημείο και τον πηγαίνει την Κυριακή χάνοντας το παιχνίδι της ΑΕΚ που πηγαίνουν να δουν οι υπόλοιποι στο λεωφορείο. Επίσης θέλει να δουν τον Κινγκ Κονγκ στον κινηματογράφο.

Ο παππούς είναι ήρεμος, δεν βιάζεται και δεν λέει πολλά. Διαβάζει την εφημερίδα του και βλέπει τηλεόραση μαζί με τον μπαμπά. Σκέφτεται τους άλλους γιατί τώρα που θα

χτιστεί ουρανοξύστης στη θέση του πάρκου, λέει ότι δεν θα μπορούν να βγάλουν βόλτα τα παιδιά οι μαμάδες.

ΥΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το ύφος είναι λιτό, χωρίς επαναλήψεις. Χρησιμοποιείται η καθομιλουμένη γλώσσα, όπως θα ακούγαμε τη μαμά μας να μας μιλάει ή τον παππού να παίρνει το μέρος του εγγονού χωρίς να τον μαλώνει.

Άξονες

Πλοκή: Η ιστορία ξεκινά με ένα πρωινό Κυριακής με την οικογένεια να κάθεται στην τραπεζαρία για να φάει. Μόνο τις Κυριακές το κάνουν γιατί τις υπόλοιπες μέρες τρέχουν όλοι βιαστικά. Ο μπαμπάς λέει στο Μάνο ότι θα δούνε σήμερα την Ακρόπολη ενώ εκείνος θέλει να παίξει μπάλα. Ανεβαίνουν στο λεωφορείο και ο Μάνος παρατηρεί τους επιβάτες. Όταν φτάνουν δεν τους αφήνει ο φύλακας να ανέβουν στον Παρθενώνα γιατί ήρθαν κάποιιοι να τον σώσουν. Επιστρέφουν στο σπίτι για μεσημεριανό. Ο μπαμπάς προτείνει να πάνε κινηματογράφο με τον Μάνο αλλά η μαμά λέει ότι έχει να γράψει τιμωρία. Τελικά δεν πήγανε πουθενά. Απέναντι από το σπίτι του Μάνου μένει ένα κοριτσάκι που κάθεται στο παράθυρο και κάνει γκριμάτσες με το Μάνο. Το βράδυ ο Μάνος ονειρεύεται ότι πέρασε μια χαρούμενη Κυριακή, αλλιώςτική από αυτή.

Αξιακά πρότυπα: Η βασική ιδέα του βιβλίου είναι η οικογένεια. Μαζεύονται όλοι μαζί την Κυριακή για να φάνε πρωινό γιατί τις καθημερινές τρέχουν για τις δουλειές τους. Επιπλέον γίνεται αναφορά στην αξία των μνημείων και τη διατήρησή τους με τους ανθρώπους που ήρθαν για να σώσουν τον Παρθενώνα.

Στοιχεία επικαιροποίησης: Το κείμενο έχει στοιχεία της σύγχρονης πραγματικότητας που είναι η ενασχόληση με τη δουλειά παράλληλα με τις δραστηριότητες των παιδιών που αποξενώνουν την οικογένεια. Μόνο την Κυριακή μπορούν να βρουν ποιοτικό χρόνο όλοι μαζί. Οι γρήγοροι ρυθμοί που επικρατούν στη σύγχρονη κοινωνία αποτυπώνονται και στο κείμενο της Άλκης Ζέη.

Παιδαγωγική διάσταση: Μέσα από την ανάγνωση του βιβλίου *Μια Κυριακή του Απρίλη* τα παιδιά έρχονται σε επαφή με την έννοια της οικογένειας, όπως παρατηρείται και στα τρία βιβλία της Άλκης Ζέη που αναλύονται. Στο συγκεκριμένο βιβλίο παρατηρούμε και την σημασία του να ονειρεύεσαι. Με τα όνειρα και τη φαντασία μπορούμε να κάνουμε διασκεδαστικές όλες τις μέρες μας ακόμα και τις Κυριακές.

2.3 Τα παπούτσια του Αννίβα

ΤΙΤΛΟΣ: Άλκη Ζέη, *Τα παπούτσια του Αννίβα*

Υπόθεση: Η πρώτη έκδοση του βιβλίου έγινε από τις εκδόσεις Μεταίχμιο τον Ιούνιο του 2011. Η ιστορία έχει σαν ήρωα τον Μάνο που ονειρεύεται να παίζει ποδόσφαιρο στη δυνατή ομάδα. Πιστεύει όμως ότι μόνο αν του αγοράσουν παπούτσια ANTINTΑΣ θα παίζει στην ομάδα. Ο παππούς και ο μπαμπάς του τον βοηθάνε να γίνει ξεφτέρι χωρίς τα παπούτσια του Αννίβα, όπως τα λέει ο παππούς.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

Πράξεις-σκηνές Η πρώτη σκηνή είναι μέχρι να ανοίξει την πόρτα της κουζίνας η μαμά. Μέχρι τότε ο Μάνος φωνάζει «Μαμά» χωρίς να του απαντάει. Μας εισάγει στην ιστορία και εξηγεί γιατί η μαμά τηγανίζει κεφτέδες, ενώ συνήθως το κάνει η γιαγιά. Η δεύτερη σκηνή είναι όταν η μαμά μπαίνει στην τραπεζαρία που είναι μαζεμένοι ο παππούς και ο Μάνος. Ζητάει παπούτσια ANTINTΑΣ για να τον πάρουν στη δυνατή ομάδα. Η Τρίτη σκηνή είναι η άφιξη του μπαμπά και το στρώσιμο του τραπέζιου για το μεσημεριανό. Συζητάνε για τα παπούτσια και την περίπτωση να τα πάρουν στα γενέθλιά του. Ο Μάνος κατσουφιάζει. Στην τέταρτη σκηνή ακούγονται τα παιδιά που φωνάζουν το Μάνο αλλά τα διώχνει η κυρία που μένει από κάτω. Στην πέμπτη σκηνή αλλάζουν τη θέση των επίπλων στο δωμάτιο που βρίσκονται και ξεκινούν ο μπαμπάς και ο παππούς να λένε στο Μάνο να σουτάρει, να πασάρει για να τον κάνουν ξεφτέρι στο ποδόσφαιρο.

Πρόσωπα

Μάνος

Μαμά

Μπαμπάς

Παππούς

Κα. Τηγανίλα

Δραματικός χώρος και χρόνος: Ο χώρος που εκτυλίσσεται η ιστορία είναι το διαμέρισμα του Μάνου. Ο χρόνος είναι ο Οκτώβρης και μεσημέρι γιατί η κα. Τηγανίλα φωνάζει «Τι φωνάζετε μεσημεριάτικα, ανάγωγοι!» και κυλάει γραμμικά χωρίς flash back. Είναι ο χρόνος μια ημέρας.

ΔΟΜΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

Χαρακτήρες-συγκρούσεις: Ο Μάνος είναι ένα αγόρι που του αρέσει πάρα πολύ το ποδόσφαιρο. Θέλει να μπει στη δυνατή ομάδα αλλά πιστεύει ότι θα τον πάρουν μόνο αν φοράει παπούτσια ANTINTΑΣ. Είναι επίμονος αλλά μετά τη βοήθεια του μπαμπά

και του παππού έχει παραπάνω αυτοπεποίθηση για τις ικανότητές του στο ποδόσφαιρο. Η σύγκρουση ξεκινά όταν θέλει να αγοράσει παπούτσια ANTINTΑΣ για να μπει στην ομάδα ποδοσφαίρου.

Η μαμά είναι μια γυναίκα που δουλεύει και ασχολείται με την οικογένειά της. Τώρα που δεν έχει τη γιαγιά για να τη βοηθήσει είναι αρκετή ώρα στην κουζίνα ετοιμάζοντας το φαγητό για όλους. Σιχαίνεται την τηγανίλα γι' αυτό έχει κλειστή την πόρτα της κουζίνας.

Ο παππούς είναι ένας χαρακτήρας με εμπειρία ζωής («έχει τραβήξει πολλά στη ζωή του»), λαϊκός και δεν καταλαβαίνει την επιμονή του Μάνου για τα παπούτσια ANTINTΑΣ. Έχει μάθει να εκτιμάει αυτά που έχει γιατί λέει ότι έπαιζε μικρός ξυπόλυτος και δεν χρειαζόταν παπούτσια για να μάθει ποδόσφαιρο.

Ο μπαμπάς του Μάνου δεν συμφωνεί να χωρίζονται τα παιδιά σε ομάδες επειδή δεν φοράνε επώνυμα παπούτσια. Προσπαθεί να δείξει στον Μάνο ότι δεν του χρειάζονται γιατί αυτό που μετράει είναι αν είσαι καλός στο ποδόσφαιρο. Προσφέρει τη βοήθειά του και τις γνώσεις του στο γιο του δίνοντάς του και ένα μάθημα για τη σημασία των υλικών που πρέπει να έχουν στη ζωή του.

Η κα. Τηγανίλα, όπως τη φωνάζει ο Μάνος, είναι η κυρία που μένει στο κάτω πάτωμα. Σιχαίνεται τα παιδιά και κάνει συνέχεια παρατηρήσεις «τι φωνάζετε μεσημεριάτικα ανάγωγοι!». Το μόνο που αγαπάει είναι το σκυλί της, τη Σούζη.

ΥΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το κείμενο είναι γραμμένο σε απλό ύφος. Δίνεται έμφαση από την Άλκη Ζέη στη λέξη ANTINTΑΣ που επαναλαμβάνεται στο κείμενο, συμβάλλοντας στην εξέλιξη της πλοκής. Ένα ακόμη στοιχείο που παρατηρείται είναι ο τρόπος που ερμηνεύει τα γεγονότα ο παππούς και πως προφέρει τη λέξη Αντίνας (αννίβα). Το ότι δεν καταλαβαίνει τί σημαίνει το κροκοδειλάκι στη μπλούζα κάνει το κείμενο ανάλαφρο, με μια δόση χιούμορ.

Άξονες

Πλοκή: Η πλοκή ξεκινά με το Μάνο να φωνάζει δυνατά τη μαμά του. Εκείνη τηγανίζει κεφτέδες στην κουζίνα με κλειστή την πόρτα για να μη μυρίζει τηγανίλα το σπίτι. Ο Μάνος μικρός πίστευε ότι η κυρία που μένει στο κάτω πάτωμα λεγόταν κα. Τηγανίλα. Στη συνέχεια εξηγεί γιατί είναι κλεισμένη η μαμά του στην κουζίνα και πρέπει να μαγειρέψει κατευθείαν από τη δουλειά επειδή λείπει η γιαγιά. Η γιαγιά πρέπει να δει την ξαδέρφη του που αρρώστησε και έτσι γίνεται άνω κάτω όλο το σπίτι του. Συνεχίζει να φωνάζει τη μαμά του γιατί θέλει να της ζητήσει να του αγοράσει παπούτσια ANTINTΑΣ. Αφού εξηγεί πόσο σημαντικό είναι να αποκτήσει τα παπούτσια, ο μπαμπάς του και ο παππούς του αποφασίζουν να του δείξουν πως να γίνει καλύτερος στο ποδόσφαιρο χωρίς να πάρει τα παπούτσια. Τέλος, ο Μάνος μετά

την προπόνηση μέσα στο σπίτι νιώθει πιο έτοιμος να δείξει τι αξίζει για να μπει στη δυνατή ομάδα που θέλει.

Αξιακά πρότυπα: Η βασική ιδέα στην οποία στηρίζεται το βιβλίο της Άλκης Ζέη είναι η οικογένεια. Η γιαγιά βοηθάει την κόρη της όταν είναι άρρωστη η εγγονή, ο παππούς βοηθάει στο σπίτι και μαθαίνει στο Μάνο να παίζει ποδόσφαιρο.

Στοιχεία επικαιροποίησης: Στοιχεία επίκαιρα που μπορούμε να βρούμε στην ιστορία είναι η μανία της μάρκας που έχουν τα νεαρά παιδιά αλλά και κάποιιοι ενήλικες. Τα παιδιά επιλέγουν να συναναστρέφονται με συνομήλικους εξαιτίας της οικονομικής τους κατάστασης. Επιπλέον η έννοια της οικογένειας είναι έκδηλη σ' όλη την ιστορία. Η γιαγιά που βοηθάει τις κόρες της με τα εγγόνια, ο μπαμπάς και ο παππούς που βοηθάνε τον Μάνο δείχνοντάς του κινήσεις του ποδοσφαίρου. Τα στοιχεία αυτά κάνουν το βιβλίο επίκαιρο γιατί θίγει ζητήματα που αντιμετωπίζουμε στην εποχή μας και μέσα από την ιστορία που διηγείται μας αφήνει να προβληματιστούμε για τον υλισμό που επικρατεί στην σύγχρονη κοινωνία. Η κριτική στάση της Άλκης Ζέη απέναντι σ' αυτό το φαινόμενο της μάρκας είναι χαρακτηριστικό της γραφής της.

Παιδαγωγική διάσταση: Με τα βιβλία της Άλκης Ζέη ο ανήλικος αναγνώστης έρχεται σε επαφή με έννοιες καθημερινές, όπως η οικογένεια, η φιλία η συντροφικότητα. Το συγκεκριμένο βιβλίο γίνεται η αφορμή να μάθει το παιδί τι σημαίνει να ανήκει σε μια οικογένεια που υποστηρίζει το κάθε μέλος με όποιο τρόπο μπορεί. Βλέπουμε τον μπαμπά και τον παπού να μαθαίνουν στο Μάνο κινήσεις ποδοσφαίρου έτσι ώστε να μη χρειάζεται επώνυμα παπούτσια για να μπει στη δυνατή ομάδα. Και όλα αυτά με μια δόση χιούμορ που κάνει το βιβλίο αγαπητό από τα παιδιά αλλά και τους μεγάλους.

3. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

3.1 Σκοποί και στόχοι

Να επικοινωνήσουν μέσα από την κίνηση και μη λεκτική επικοινωνία (ΙΕΠ σ,6)

Να ενταχθούν στην ομάδα

Κατανόηση γραπτών κειμένων (ΠΣΝ,2014: 98)

Να εξοικειωθούν με την κειμενική δομή της αφήγησης (ΠΣΝ,2014:111)

Να διερευνούν ιδέες, συναισθήματα, σχέσεις, συμπεριφορές και έννοιες (ΠΣΝ, 2014:186)

Με τη δραματοποίηση:

- 1) Το παιδί μαθαίνει το σώμα του, βρίσκει το ρυθμό του.
- 2) Συνεργάζεται, υπολογίζει, σέβεται.

- 3) Ξεπερνά τις αναστολές του, αναπτύσσεται η δημιουργική του φαντασία
- 4) Κινείται από το φανταστικό στο πραγματικό.
- 5) Μαθαίνει για τις Τέχνες, ευαισθητοποιείται.
- 6) Μαθαίνει βιωματικά
- 7) Διευρύνεται γλωσσικά
- 8) Βρίσκει την ταυτότητά του, εκτονώνεται.
- 9) Απολαμβάνει, χαίρεται και ενθουσιάζεται (Αλκηστις σ.28)

3.2 Τεχνικές θεάτρου

Οι τεχνικές που επιλέγονται από τους δασκάλους συνδυάζονται με διάφορους τρόπους καθώς εξελίσσεται το δράμα. (Τσιάρας, 2020:66)

θεατρικό παιχνίδι

Αυτοσχεδιασμοί

Παντομίμα

Ασκήσεις προθέρμανσης

3.3 Υλοποίηση πρότασης (Γατοκουβέντες)

Η υλοποίηση της πρότασης στο Νηπιαγωγείο θα βασιστεί στις τεχνικές ανάπτυξης του θεατρικού παιχνιδιού που είναι οι εξής: (Γαλάνη, 2015)

- A) Φάση γνωριμίας-προθέρμανσης και απελευθέρωσης της ομάδας
- B) Φάση εισαγωγής στο θέμα
- Γ) Φάση ανάπτυξης του θέματος προετοιμασίας και συνεργασίας
- Δ) Φάση δραματοποίησης ιστορίας
- E) Φάση κλεισίματος- ανατροφοδότησης

Παρακάτω θα αναλυθούν τέσσερις φάσεις για το κάθε βιβλίο ξεχωριστά και η πέμπτη φάση που αφορά την ανατροφοδότηση θα γίνει μαζί με την τέταρτη φάση μετά τη δραματοποίηση της ιστορίας με συζήτηση στην παρεούλα για τα τελικά συναισθήματα των παιδιών.

3.3.1 Γνωριμία ομάδας-προθέρμανση με παιχνίδια γνωριμίας

Περιλαμβάνει παιχνίδια γνωριμίας κινητικά, χαλάρωσης και συγκέντρωσης και ασκήσεις σωματικής επαφής. Στην αρχή θα κινηθούν ελεύθερα και στη συνέχεια θα γίνουν ζευγάρια για να γνωριστούν καλύτερα σαν ομάδα και να δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης. Αρχικά, όπως ειπώθηκε, τα παιδιά περπατούν ελεύθερα χωρίς μουσική και σταματάνε όταν ακουστεί ένας ήχος (παλαμάκια). Στη συνέχεια κινούνται με

μουσική και σταματάνε με το ΣΤΟΠ. Η μουσική ξεκινά και «κινούμαι σαν γάτα» και ΣΤΟΠ... Μουσική και «κινούμαι σαν σκύλος» και ΣΤΟΠ... Μουσική και κινούμαι «νυσταγμένα». Κατόπιν, κινούμαι όπως θέλω, παρατηρώ την κίνηση των άλλων, βρίσκω με ποιον συμμαθητή ταιριάζει η κίνησή μου και γίνομαι ζευγάρι

3.3.2 Εισαγωγή στο θέμα-ανάγνωση παραμυθιού

Με αφορμή ενός καύσωνα του καλοκαιριού διαβάζεται το παραμύθι της Άλκης Ζέη *Γατοκουβέντες*. Γίνονται ερωτήσεις κατανόησης από τη νηπιαγωγό, όπως ποιοι είναι οι ήρωες στην ιστορία που άκουσαν, σε ποιο μέρος διαδραματίζεται η ιστορία, αν έχουν βρεθεί σε παρόμοια κατάσταση και να αναλύσουν τα χαρακτηριστικά των ηρώων. Τα παιδιά δοκιμάζουν με αυτοσχεδιασμούς να διηγηθούν το παραμύθι.

3.3.3 Ανάπτυξη θέματος και συνεργασία

Στην τρίτη φάση τα παιδιά δουλεύουν σε μικρές ομάδες, βρίσκουν ποιος ρόλος τους ταιριάζει, σκέφτονται και συζητούν πως θα προετοιμάσουν τα σκηνικά, τα υλικά που θα χρησιμοποιήσουν για να παρουσιάσουν τους ήρωες και πως θα κινούνται. Οι ρόλοι μοιράζονται ανάλογα με τα βιώματα των παιδιών. Χρησιμοποιούν τη φαντασία τους και δοκιμάζουν τους διαλόγους.

3.3.4 Δραματοποίηση ιστορίας

Τέλος, δραματοποιούν το παραμύθι όπως το έχουν αποφασίσει στις προηγούμενες φάσεις και αξιολογούν αν κατάφεραν να έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Αναδεικνύονται οι επινοήσεις τους και απολαμβάνουν το τελικό αποτέλεσμα.

3.4 Υλοποίηση πρότασης (*Μια Κυριακή του Απρίλη*)

3.4.1 Γνωριμία ομάδας-προθέρμανση με παιχνίδια γνωριμίας

Περιλαμβάνει παιχνίδια γνωριμίας κινητικά, χαλάρωσης και συγκέντρωσης και ασκήσεις σωματικής επαφής. Αρχικά τα παιδιά κινούνται ελεύθερα και στη συνέχεια με τη μουσική κάνουν κινήσεις...«ντύνομαι γρήγορα» και ΣΤΟΠ, μουσική... «ψευτοπλένομαι στο μπάνιο» και ΣΤΟΠ, μουσική... «ρουφάω δυνατά το γάλα μου» και ΣΤΟΠ. Επιπλέον χωρίζονται σε δυο ομάδες και παίζουν παντομίμα. Η δεύτερη ομάδα προσπαθεί να βρει τι κάνει η πρώτη ομάδα και αντίστροφα.

3.4.2 Εισαγωγή στο θέμα-ανάγνωση παραμυθιού

Με αφορμή μια φωτογραφία του Παρθενώνα και αφού έχει προηγηθεί συζήτηση για το μνημείο η νηπιαγωγός διαβάζει το παραμύθι της Άλκης Ζέη, *Μια Κυριακή του Απρίλη*. Ακολουθούν ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου και συζητάνε στην παρεούλα πως περνάνε τις Κυριακές τους τα παιδιά.

3.4.3 Ανάπτυξη θέματος και συνεργασία

Σ' αυτή τη φάση τα παιδιά δουλεύουν σε ομάδες, μοιράζονται τους ρόλους ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και τα βιώματά τους, συζητούν ποια υλικά θα χρησιμοποιήσουν για τη δραματοποίηση της ιστορίας, αν θα χρησιμοποιήσουν ήχους και ποια αντικείμενα για σκηνικά.

3.4.4 Δραματοποίηση ιστορίας

Τέλος, τα παιδιά δραματοποιούν το παραμύθι με τον δικό τους τρόπο και αξιολογούν τα ίδια το αποτέλεσμα.

3.5 Υλοποίηση πρότασης (*Τα Παπούτσια του Αννίβα*)

3.5.1 Γνωριμία ομάδας-προθέρμανση με παιχνίδια γνωριμίας

Περιλαμβάνει παιχνίδια γνωριμίας κινητικά, χαλάρωσης και συγκέντρωσης και ασκήσεις σωματικής επαφής. Στην αρχή τα παιδιά κινούνται ελεύθερα στο χώρο και στη συνέχεια κάνουν κινήσεις ποδοσφαίρου, ρίχνουν κλωτσιά, κεφαλιά και πιάνουν τη μπάλα με τα δυο χέρια όπως ο τερματοφύλακας.

3.5.2 Εισαγωγή στο θέμα-ανάγνωση παραμυθιού

Αφόρμηση για το παραμύθι είναι τα καινούρια παπούτσια της νηπιαγωγού. Γίνεται αναφορά στη μάρκα και ακούνε τα παιδιά το παραμύθι *Τα Παπούτσια του Αννίβα* της Άλκης Ζέη. Γίνονται ερωτήσεις κατανόησης από τη νηπιαγωγό για τους ήρωες, τη σειρά των γεγονότων και τη σημασία της οικογένειας. Ακολουθεί συζήτηση για την επωνυμία των παπουτσιών και αν αυτό έχει σημασία για τις ικανότητες κάποιου στο ποδόσφαιρο.

3.5.3 Ανάπτυξη θέματος και συνεργασία

Στη συνέχεια τα παιδιά χωρίζονται σε μικρές ομάδες, συζητούν και βρίσκουν ποιον ρόλο θα μπορούσαν να παίξουν. Συζητούν πως θα κινείται ο ήρωας, τι θα φοράει και πως θα μιλάει. Κάνουν διάλογο για τα κοστούμια που θα χρησιμοποιήσουν και πως θα στήσουν το μέρος όπου διαδραματίζεται το παραμύθι.

3.5.4 Δραματοποίηση ιστορίας

Τέλος, μετά από τη συζήτηση, τον διάλογο και ίσως και τις διαφωνίες τα παιδιά δραματοποιούν το παραμύθι και γίνονται ταυτόχρονα κριτές του αποτελέσματος. Συζητάνε αν τους άρεσε η διαδικασία με το θεατρικό παιχνίδι και προτείνουν άλλα παραμύθια που θα μπορούσαν να δραματοποιήσουν.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Το δημιουργικό μέρος περιλαμβάνει ένα πρωτότυπο θεατρικό έργο με θέμα τη φιλία, ένα θέμα που πραγματεύεται η Άλκη Ζέη στα κείμενά της. Με αφορμή τη φιλία που εμπειρεύεται και στα τρία έργα που αναλύθηκαν παραπάνω, αποφάσισα να γράψω ένα θεατρικό που προορίζεται για παιδιά και θα μπορούσαν να συμμετέχουν στη διαδικασία προετοιμασίας του. Οι χαρακτήρες του έργου αποτελούν ονόματα ηρώων που δανείστηκα από τα τρία έργα που αναλύθηκαν στην παρούσα εργασία, *Γατοκουβέντες*, *Μια Κυριακή του Απρίλη* και *Τα παπούτσια του Αννίβα*. Συγκεκριμένα, ο Μήτσος είναι ο γάτος από τις *Γατοκουβέντες*, η Σούζη είναι η σκυλίτσα της Κυρίας Τηγανίλα από *Τα παπούτσια του Αννίβα* και ο Μάνος από το *Μια Κυριακή του Απρίλη*, όπου χρησιμοποίησα το όνομα για τον γάτο μου στο θεατρικό. Στο θεατρικό έβαλα και τραγουδάκια δικής μου έμπνευσης, εκτός από το τελευταίο που είναι από την παιδική χορωδία του Σπύρου Λάμπρου με τίτλο «Η φιλία». Τα πρώτα τραγούδια στην πρώτη σκηνή έχουν στίχους σχετικούς με τους ήρωες του έργου. Στην τέταρτη σκηνή το τραγούδι μιλά για την αγωνία των δύο ηρώων καθώς ψάχνουν το φίλο τους. Και το τελευταίο τραγούδι μιλά για τη φιλία.

Στόχος: Να εξοικειωθούν με τη διαδικασία προετοιμασίας ενός θεατρικού έργου είτε παίζοντας έναν ρόλο, είτε συμμετέχοντας στη δημιουργία σκηνικών ή μασκών για την παράσταση. Να ενταχθούν σε μια ομάδα και να εκφραστούν παίζοντας. Τέλος να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τη σημασία της φιλίας και να δουλέψουν ως ομάδα.

Προετοιμασία: Σ' αυτό το στάδιο έχουμε ήδη διαβάσει τα έργα της Ζέη και σκεφτόμαστε πως μπορούμε να αποδώσουμε το θεατρικό. Τα παιδιά αυτοσχεδιάζουν, προτείνουν ρόλους και κινήσεις και υλικά που θα χρειαστούμε για τα ρούχα των ηρώων και τα σκηνικά και αν θα χρησιμοποιήσουμε μουσική ή ήχους. Θα συνεχίσουμε με παιχνίδια γνωριμίας και τα παιδιά θα πειραματιστούν με κινήσεις γάτας και σκύλου, πως περπατάνε, τι ήχους κάνουν, πως τρέχουν στο πάρκο. Πάνω στη σκηνή οι ρόλοι εναλλάσσονται και σε κάθε σκηνή συμμετέχει άλλη ομάδα μιας και οι ήρωες είναι τρεις. Τα παιδιά που δεν θέλουν να πάρουν κάποιο θεατρικό ρόλο βοηθάνε στη δημιουργία των μασκών και των χορευτικών.

Γνωριμία με ήρωες

Στη συνέχεια θα γνωρίσουν τους χαρακτήρες, τον Μήτσο, τον Μάνο και τη Σούζη και οι ιδέες στη φάση της προετοιμασίας θα γίνουν πράξη. Σε κάθε χαρακτήρα θα αντιστοιχίσουμε τα ρούχα, τις ζωγραφιές στα πρόσωπα και τις μάσκες που θα έχουν φτιάξει τα παιδιά και θα συζητήσουμε τα χαρακτηριστικά τους, αν είναι για παράδειγμα ευγενικοί ή αγενείς, καλοπροαίρετοι και ποια συμπεριφορά θα έχουν ανάλογα με την περίπτωση στο θεατρικό έργο.

Χρονικό πλαίσιο: Ο χρόνος που θα χρειαστεί είναι τουλάχιστον 2 με 3 εβδομάδες μέχρι να γνωριστεί η ομάδα, να γίνουν οι απαραίτητες κατασκευές, να μάθουν το ρόλο

τους και τα τραγούδια. Θα μπορούσε να παρουσιαστεί στο τέλος της σχολικής χρονιάς στους γονείς.

ΕΝΑΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΓΙΑ ΕΝΑΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

Μήτσος (γάτος 1^{ου} ορόφου)

Σούζη (σκυλίτσα 1ου ορόφου)

Μάνος (γάτος 2^{ου} ορόφου)

Ηλίας (= ιδιοκτήτης Μήτσου 30 ετών, εμφανίζεται σαν σκιά)

Κατερίνα (=ιδιοκτήτρια Σούζης 28 ετών, εμφανίζεται σαν σκιά)

Αντώνης (=ιδιοκτήτης Μάνου 30 ετών, εμφανίζεται σαν σκιά)

ΠΡΑΞΗ 1^η

ΣΚΗΝΗ 1^η

Η αυλαία ανοίγει και βλέπουμε τρία ανοιχτά παράθυρα πολυκατοικίας. Από εκεί βλέπουμε τον Μήτσο, γάτος του 1^{ου} ορόφου, την Σούζη, σκυλίτσα του 1^{ου} ορόφου επίσης και τον Μάνο, τον γάτο του 2^{ου} ορόφου. Ο Μήτσος φοράει λευκά ρούχα, ένα κουδουνάκι στο λαιμό, έχει μπεζ ουρά και στο πρόσωπο ζωγραφισμένα μουστάκια. Ο Μάνος φοράει μαύρα ρούχα, έχει μαύρη ουρά και στο πρόσωπο ζωγραφισμένα μουστάκια. Η Σούζη φοράει καφέ ρούχα και μια μάσκα σκύλου καφέ. Στο κεφάλι έχει φιογκάκια. Ακούγεται μουσική ευχάριστη, είναι Κυριακή πρωί και σε λίγο θα βγούνε βόλτα με τους ιδιοκτήτες τους.

ΜΗΤΣΟΣ: Καλημέρα φίλοι μου.(γλείφει την πατούσα του)

ΣΟΥΖΗ: Καλημέρα. *(ζύνει το κεφάλι της)*

ΜΑΝΟΣ: Τι λέει μάγκες; *(χαϊδεύει το κεφάλι του).*

ΜΗΤΣΟΣ: Μια χαρά.

ΣΟΥΖΗ: Καλημέρα αγόρια.

ΜΗΤΣΟΣ: Τι κάνει η Κατερίνα Σούζη; Άκουσα πόρτα χθες αργά το βράδυ;

ΣΟΥΖΗ: Πάλι είχε βγει έξω. Προσπαθεί να βρει άντρα για να κάνει οικογένεια λέει... Τι τον χρειαζόμαστε; Μια χαρά είμαστε οι δυο μας.

ΜΗΤΣΟΣ: Περνάνε τα χρόνια και θέλει μια συντροφιά.

ΣΟΥΖΗ: Εσύ μιλάς έτσι γιατί ξέρεις ότι ο Ηλίας δεν θέλει να παντρευτεί. Δεν μπορείς να μου κάνεις τον έξυπνο *(βάζει τα χέρια στη μέση της)*. Πες κι εσύ κάτι Μάνο. Πολύ ήσυχος είσαι.

ΜΑΝΟΣ: Τι να πω κι εγώ; Μια από τα ίδια. Βλέπει όλη μέρα ρομαντικές ταινίες και μετά πιστεύει ότι θα βρει την πριγκίπισσα του παραμυθιού *(κουνάει το κεφάλι του δεξιά αριστερά)*

ΣΟΥΖΗ: Τι έχουν πάθει και οι δύο; Δεν το καταλαβαίνω.

ΜΗΤΣΟΣ: Α, εσείς έχετε σοβαρό πρόβλημα. Αφήστε τους ανθρώπους να κάνουν τη ζωή τους.

ΜΑΝΟΣ: Εσύ μη μιλάς γιατί ο Ηλίας δεν θέλει τέτοια παραμύθια.

ΣΟΥΖΗ: Καλά σου λέει. Εσύ θα είσαι συνέχεια μαζί του ενώ εμείς θα πρέπει να τους μοιραζόμαστε.

ΜΗΤΣΟΣ: Καλά καλά. Δε μιλάω άλλο. Αν θέλετε όμως να είστε φίλοι με τους ιδιοκτήτες σας πρέπει να τους αφήσετε ήσυχους.

ΜΑΝΟΣ: Εγώ βέβαια δεν θα τον μοιράζομαι γιατί πολύ απλά περνάω και μόνος μου καλά.

ΣΟΥΖΗ: Τι να πω για σένα Μάνο. Είσαι πολύ χαλαρός βρε παιδί μου.

ΜΑΝΟΣ: Και πολύ καλά κάνω. Εσύ που είσαι κολλητή με την Κατερίνα, θα σου στοιχίσει αν παντρευτεί. Ενώ εγώ ελεύθερος είμαι και ελεύθερος θα παραμείνω.

ΜΗΤΣΟΣ: Πολύ άνετος είσαι. Μπορεί ν' αλλάξουν τα πράγματα και να ξαφνιαστείς.

ΜΑΝΟΣ: Ξέρω τι θέλω γι' αυτό περνάω καλά εγώ κι εσείς όχι.

Ακούγονται τραγούδια που λέει το κάθε ζώακι από το παράθυρό του.

ΣΟΥΖΗ: Μια χαρά περνώ

με την Κατερίνα μου εγώ.

Κοκαλάκια στα μαλλιά

και βολτούλες στα μαγαζιά.

Τι τον θέλει τον γαμπρό

δεν της φτάνω πια εγώ;

Οι δυο μας είμαστε καλά

και η ζωή όμορφα κυλά.

ΜΑΝΟΣ: Μια χαρά μονάχος μου περνώ

κι όλο έξω περπατώ.

Μια αγάπη παραμυθένια ψάχνει,

που θα βρει μια τέτοια αγάπη;

Έχει εμένα για παρέα μες στο σπίτι

και για βόλτες κάθε Τρίτη.

ΜΗΤΣΟΣ: Φίλος του πιστός είμαι εγώ,

πάντα πλάι του περπατώ.

Μόνο εγώ τον αγαπώ τρελά

μα κι εκείνος εμένα προτιμά.

Άνετος είναι και μ' αρέσει

κι όποιος μας αντέξει.

Η μουσική σταματά και συνεχίζουν τη συζήτηση.

ΜΗΤΣΟΣ: Ωραία μέρα σήμερα. Ανυπομονώ για την βόλτα.

ΜΑΝΟΣ: Μια μέρα σας όλες τις άλλες είναι. *(με σοβαρό ύφος)* Χαλαρώστε.

ΜΗΤΣΟΣ: Σήμερα θα συναντηθούν για πρώτη φορά τα αφεντικά μας. Πάει ένας μήνας που δεν βγήκαμε και οι τρεις μαζί. Το ξέχασες;

ΣΟΥΖΗ: Βρε Μάνο. Που έχεις το μυαλό σου; Αυτή την ημέρα περιμέναμε τόσο καιρό για να βγούμε και οι τρεις μαζί.

ΜΗΤΣΟΣ: Ο καθένας έβγαινε μόνος του γιατί δεν βόλευε το πρόγραμμά τους.

ΣΟΥΖΗ: Έλειπε και η Κατερίνα σε ταξίδι και μου λείψατε πολύ.

ΜΑΝΟΣ: Πώς κάνετε έτσι. Στο ίδιο κτίριο μένουμε.

ΣΟΥΖΗ: Μάνοοοο.

ΜΑΝΟΣ: Καλά καλά... με ζαλίσσατε. Κατάλαβα. Είναι ΠΟΛΥ σημαντική βόλτα η σημερινή. *(τονίζει τη λέξη πολύ)*

ΜΗΤΣΟΣ: Όλο τηλέφωνα είναι τα αφεντικά μας τις τελευταίες ημέρες. Άκουσες κάτι από τον Αντώνη;

ΜΑΝΟΣ: *(χαλαρά)* Δεν ασχολούμαι με τις δουλειές του. Αρκεί να με αφήνει στην ησυχία μου. Δεν είμαι κανένα σκυλάκι να με τραβολογάει συνέχεια!

ΣΟΥΖΗ: *(ενοχλημένη)* Δεν κατάλαβα; Τι έχουν τα σκυλιά και δεν σ' αρέσουν;

ΜΗΤΣΟΣ: Καλά σου λέει. Παρέα με ένα σκυλί κάνουμε.

ΜΑΝΟΣ: Δεν το εννοούσα έτσι. Απλά θέλω την ελευθερία μου και τον αφήνω κι εγώ ελεύθερο. Απλά είναι τα πράγματα.

ΜΗΤΣΟΣ: Λέγανε για χαρτόκουτα και ρούχα. Δεν κατάλαβα γιατί ψιθύριζε συνέχεια ο Ηλίας.

ΣΟΥΖΗ: Κι εγώ δεν κατάλαβα πολλά. Όλο κλειδωνότανε στο μπάνιο και μιλούσε. Νόμιζα ότι δεν είχαμε μυστικά.

ΜΑΝΟΣ: Όλα πρέπει να τα ξέρετε; Σιγά το πράγμα.

ΣΟΥΖΗ: *(με σοβαρό ύφος)* Πολύ χαλαρός είσαι Μάνο. Σοβαρέψου λίγο. Ποτέ δεν ξέρεις τι θα συμβεί.

ΜΑΝΟΣ: Τί θα συμβεί Σούζη; Τόσα χρόνια δεν έχει γίνει τίποτα. Όλο τα ίδια κάνουμε αυτά τα τρία χρόνια. Όλο στο ίδιο πάρκο πηγαίνουμε.

ΣΟΥΖΗ: Δεν είναι άσχημο να κάνουμε τα ίδια. Ξέρουμε τουλάχιστον τι να περιμένουμε κάθε μέρα.

ΜΗΤΣΟΣ: Είμαστε όμως όλοι μαζί. Αυτό είναι το πιο σημαντικό. Η παρέα μας.

ΣΟΥΖΗ: Ποιος το περίμενε ότι θα έκανα παρέα με δυο γάτες. Ούτε στα πιο τρελά όνειρά μου.

ΜΑΝΟΣ: Κι εγώ πώς βρέθηκα με σκύλο δεν το έχω καταλάβει. *(γελάνε όλοι μαζί)*

ΣΟΥΖΗ: Αφήστε τα γέλια και ετοιμαστείτε για τη βόλτα. Να είμαστε κοντά τους για να ακούμε τι θα συζητάνε.

ΜΗΤΣΟΣ: Κι εγώ είμαι περίεργος να μάθω τι λένε τόσες μέρες στα τηλέφωνα.

ΜΑΝΟΣ: Μήπως έχει κάποιος γενέθλια και του ετοιμάζουν πάρτι έκπληξης;

ΣΟΥΖΗ: Τί είναι αυτά που λες Μάνο; Για ποιά πάρτι μιλάς; Κάτι άλλο συμβαίνει εδώ πέρα.

ΜΑΝΟΣ: Καλά, μια υπόθεση έκανα.

ΜΗΤΣΟΣ: Τί ακούγεται; Κάντε ησυχία.

Ακούγονται πόρτες και φωνές από τα αφεντικά τους να φωνάζουν το όνομά τους(φωνή OFF) «Μάνο έλα εδώ», «Σούζη, που είσαι;», «Μήτσο, φεύγουμε». Τα ζώα φεύγουν από τα παράθυρα, ακούγεται χτύπημα πόρτας και σβήνουν τα φώτα.

ΣΚΗΝΗ 2^η

Η αυλαία ανοίγει και βλέπουμε το πάρκο. Στη μέση βρίσκεται ένα ζύλινο παγκάκι και δεξιά και αριστερά δέντρα από φελιζόλ τρισδιάστατα. Μπαίνουν τα τρία ζώα και κάθονται μπροστά από το παγκάκι. Τα αφεντικά φαίνονται μόνο σαν σκιές στο πλάι.

ΜΑΝΟΣ: Τελικά άλλη μια βόλτα σαν όλες τις άλλες. (χασμουριέται)

ΣΟΥΖΗ: Δεν άκουσες τί είπε η Κατερίνα στον Ηλία;

ΜΑΝΟΣ: Όχι δεν άκουσα.

ΜΗΤΣΟΣ: Που ν' ακούσεις; Αφού κυνηγούσες τα περιστέρια (εκνευρισμένα). Σε περιμέναμε να τελειώσεις το παιχνίδι σου.

ΜΑΝΟΣ: Πώς κάνεις έτσι;

ΜΗΤΣΟΣ: Το αφεντικό σου μετακομίζει. Καταλαβαίνεις τι σημαίνει αυτό;

ΣΟΥΖΗ: Πώς μπορείς να είσαι τόσο ήρεμος; Είναι πολύ σοβαρό αυτό που θα γίνει. (αναστενάζει).

ΜΑΝΟΣ: Ναι, ναι (παύση) κατάλαβα. Και τι κάνουμε;

ΣΟΥΖΗ: Πρέπει να σκεφτούμε κάτι πολύ γρήγορα (κοιτάζει προς το αφεντικό της και φτιάχνει την κορδέλα στα μαλλιά)

ΜΗΤΣΟΣ: Πως θα τα καταφέρουμε; Ακούστηκε πολύ αποφασισμένος.

ΜΑΝΟΣ: Πόσο μακριά θα πάει; Πάλι θα βρισκόμαστε. Αφού είναι φίλοι μεταξύ τους.

ΜΗΤΣΟΣ: Θα είναι δύσκολο να τον πείσουμε να μείνει. Μήπως να αρχίσεις τα νιαουρίσματα Μάνο;

ΜΑΝΟΣ: *(κοιτάζει νευρικά δεξιά κι αριστερά)* Ποιος εγώ; Γιατί να νιαουρίζω; Δεν μπορώ να κάνω κάτι άλλο;

ΣΟΥΖΗ: Μα θα το κάνεις για να μη χαλάσει η παρέα μας χαζούλη. *(πηγαίνει κοντά του και τον χαϊδεύει).*

ΜΑΝΟΣ: Εεε... δεν είμαι σίγουρος αν μπορώ.

ΜΗΤΣΟΣ: Αν το σκάγαμε όλοι;

ΣΟΥΖΗ: Και πως θα μας βοηθήσει αυτό;

ΜΗΤΣΟΣ: Ε, δεν ξέρω τί άλλο να πω. Πείτε κι εσείς.

ΜΑΝΟΣ: Να γρατζουνίσουμε τα έπιπλα; Θα αναγκαστεί να μείνει και να τα πληρώσει.

ΣΟΥΖΗ: Πρέπει να κάνουμε κάτι που είναι εύκολο και δεν θα θέλει σπασίματα και φασαρίες.

ΜΗΤΣΟΣ: Το βρήκα *(φωνάζει)* Μήπως να κάνεις τον άρρωστο;

ΣΟΥΖΗ: Μπα. Δεν μπορεί. Δεν θα τον πιστέψει.

ΜΑΝΟΣ: Γιατί; Μια χαρά μπορώ να παίζω τον άρρωστο. Δες...

(ξαπλώνει κάτω και μένει ακίνητος με τη γλώσσα έξω. Η Σούζη και ο Μήτσος σκάνε στα γέλια)

ΜΑΝΟΣ: Γιατί γελάτε; Δεν είναι αστείο. Εσείς θα με τρελάνετε. Βρείτε μόνοι σας τη λύση. Εγώ φεύγω.

ΣΟΥΖΗ: Μη φύγεις, περίμενε. Κουβέντα κάνουμε.

ΜΗΤΣΟΣ: Έτσι που έπεσες κάτω φαινόσουν σαν πεθαμένος, όχι άρρωστος.

ΜΑΝΟΣ: Καλά καλά. Τι άλλο προτείνετε;

ΣΟΥΖΗ: Πρέπει να μη φύγει ο Αντώνης αλλά και που θα μείνει;

ΜΗΤΣΟΣ: Ας μείνει με τον Ηλία. Φίλοι δεν είναι; *(κοιτάζει τους άλλους δυο)*

ΜΑΝΟΣ: Μα το σπίτι του Ηλία είναι πολύ μικρό. Μόνο η Κατερίνα έχει μεγάλο σπίτι με δυο ντουλάπες για να χωράνε τα ρούχα σας *(κοιτάει προς τη Σούζη κι εκείνη σκύβει το κεφάλι κάτω).*

ΣΟΥΖΗ: Μάνο είσαι ιδιοφυΐα.

ΜΑΝΟΣ: Ε αυτό το ξέρω...δεν χρειάζεται να το πεις *(κορδώνεται περήφανα)*

ΜΗΤΣΟΣ: *(κοιτάει με απορία)* Πείτε κι εμένα να καταλάβω.

ΣΟΥΖΗ: Αν κάνουμε τα αφεντικά μας να ερωτευτούν θα μείνουν μαζί για πάντα.

Ο Μάνος και ο Μήτσος κοιτάζονται μεταξύ τους και σκάνε στα γέλια

ΜΗΤΣΟΣ: Δύσκολο μου φαίνεται. Είναι τόσα χρόνια φίλοι.

ΣΟΥΖΗ: Γι' αυτό θα είναι πιο εύκολο. Πρέπει να προσπαθήσουμε. Τί λέτε;

ΜΗΤΣΟΣ: Ας το κάνουμε, δεν έχουμε να χάσουμε κάτι.

ΜΑΝΟΣ: Τον χρόνο μας θα χάσουμε. Δεν το βλέπετε;

ΣΟΥΖΗ: Μη το λες αυτό Μάνο. Βοήθησέ μας να βρούμε κάτι.

ΜΑΝΟΣ: Πάω μια βόλτα για να σκεφτώ. Μήπως βρω κάτι να φάω.

ΣΟΥΖΗ: Μα τώρα που κοντεύουμε θα φύγεις;

ΜΑΝΟΣ: Κουράστηκα να σκέφτομαι.

ΣΟΥΖΗ: Μα ακόμα δεν βρήκαμε κάτι.

ΜΑΝΟΣ: Θα φύγω, με κουράσατε με όλα αυτά.

ΜΗΤΣΟΣ: Πρόσεχε Μάνο.

ΜΑΝΟΣ: Καλά καλά. Ξέρω τι κάνω. Δεν είμαι μωρό.

ΣΟΥΖΗ: Να έρθεις γρήγορα.

ΜΗΤΣΟΣ: Έχουμε ένα σχέδιο να βρούμε, μη ξεχνάς.

Ο Μάνος φεύγει χωρίς να μιλήσει. Κλείνουν τα φώτα και η αυλαία.

ΣΚΗΝΗ 3^η

Η αυλαία ανοίγει και τα ζώακια βρίσκονται πάλι στο παράθυρο. Είναι μεσημέρι.

ΣΟΥΖΗ: Γεια σας παιδιά. *(χαιρετάει το Μάνο και τον Μήτσο)*

ΜΗΤΣΟΣ: Γεια. Έκανες κάτι Σούζη;

ΣΟΥΖΗ: Όταν φεύγαμε από το πάρκο έτρεξα προς τον Αντώνη και κάθισα κοντά του μέχρι να έρθει η Κατερίνα. Τα λέγανε αρκετή ώρα μεταξύ τους. Η Κατερίνα θα τον βοηθήσει να βρει σπίτι.

ΜΑΝΟΣ: Αν του βρει σπίτι θα φύγει πιο γρήγορα.

ΣΟΥΖΗ: Ναι. Το ξέρω. Θα πηγαίνω συνέχεια προς το μέρος του κουνώντας την ουρά μου για να μιλάνε. Όσο θα μιλάνε θα έρχονται πιο κοντά.

ΜΗΤΣΟΣ: Θα ψάχνουν μαζί για σπίτι και ίσως καταλάβουν ότι δεν μπορούν να είναι χώρια.

ΜΑΝΟΣ: Δύσκολο μου ακούγεται.

ΣΟΥΖΗ: Μη σκέφτεσαι αρνητικά. Δεν θέλουμε να χαλάσουμε την παρέα μας.

ΜΑΝΟΣ: Μα αυτή είναι η αλήθεια. Μόνο εγώ το βλέπω;

ΣΟΥΖΗ: Ας προσπαθήσουμε. Δεν χάνουμε τίποτα. Βρες κι εσύ Μάνο καμιά ιδέα.

ΜΗΤΣΟΣ: (*Ο Μάνος γλείφει την πατούσα του αμέριμνος*) Μάνο αν κάνεις τον άρρωστο; Θα έρθει να σε επισκεφτεί η Κατερίνα. Το ξέρεις ότι σου έχει αδυναμία.

ΜΑΝΟΣ: Αφήστε με πια ήσυχο. Δεν μπορώ. Ας κάνουν ότι θέλουν.

ΣΟΥΖΗ: Μόνο εσύ μπορείς.

ΜΑΝΟΣ: Γιατί δεν κάνεις εσύ την άρρωστη (*θυμωμένα*)

ΣΟΥΖΗ: Εμένα δεν με συμπαθεί τόσο πολύ ο Αντώνης. Του αρέσουν οι γάτες περισσότερο.

ΜΑΝΟΣ: Και βρήκατε εμένα να κάνω όλη τη δουλειά; (*εκνευρισμένος*)

ΜΗΤΣΟΣ: Προσπαθούμε να βρούμε μια λύση. Μη νευριάζεις. Μια παρέα είμαστε.

ΜΑΝΟΣ: Μια παρέα που βασίζεται μόνο σε μένα;

ΣΟΥΖΗ: Το ξέρεις ότι δεν είναι έτσι. Δεν θέλουμε να φύγει κανένας.

ΜΑΝΟΣ: Δεν πειράζει και να φύγω. Θα κάνετε καινούριο φίλο.

ΜΗΤΣΟΣ: Ούτε να το ξαναπείς αυτό.

ΣΟΥΖΗ: Τι λες λοιπόν; Θα το κάνεις;

ΜΑΝΟΣ: Εσείς δεν παίζεστε. (*νευριασμένος*) Κουράστηκα.

Ο Μάνος πηδάει από το παράθυρο και φεύγει μόνος του

ΣΟΥΖΗ: Πού πας; Περίμενε.

ΜΗΤΣΟΣ: Λες να κάνει καμιά τρέλα; (*κοιτάζει προς τη Σούζη*)

ΣΟΥΖΗ: Ήταν ενοχλημένος.

ΜΗΤΣΟΣ: Δεν έπρεπε να φύγει. Είμαστε μια παρέα. Αλλά έτσι κάνει στα δύσκολα.

ΣΟΥΖΗ: Αφού τον ξέρεις, είναι ελεύθερο πνεύμα. Όλο έξω τριγυρνάει.

ΜΗΤΣΟΣ: Δεν θα του βγει σε καλό αυτό. Το έξω κρύβει και κινδύνους.

ΣΟΥΖΗ: Κατά βάθος είναι λυπημένος που θα χωριστούμε αλλά δεν θέλει να το δείξει.

ΜΗΤΣΟΣ: Δεν έπρεπε να φύγει έτσι. *(παύση)* Η Κατερίνα πώς είναι;

ΣΟΥΖΗ: Παρατήρησα ότι είναι πολύ στενοχωρημένη που θα φύγει ο Αντώνης.

ΜΗΤΣΟΣ: Μπορεί να της αρέσει και να μη το λέει γιατί είναι φίλοι. *(παύση)* Είναι η ευκαιρία μας να δράσουμε για να το καταλάβει και η ίδια.

ΣΟΥΖΗ: Μάλλον έχεις δίκιο. Πρέπει να καταστρώσουμε ένα σχέδιο.

ΜΗΤΣΟΣ: Μακάρι να ήταν εδώ και ο Μάνος. Μας προσγειώνει με την ηρεμία του.

ΣΟΥΖΗ: Θα γυρίσει, μην ανησυχείς. Θα ψάχνει πάλι στα σκουπίδια *(δείχνει αηδιασμένη)*

ΜΗΤΣΟΣ: Εγώ τρώω μόνο από τον Ηλία. Ξέρω ότι προσέχει τι μου δίνει να φάω.

ΣΟΥΖΗ: Συμφωνώ απόλυτα. Ευτυχώς που η Κατερίνα προσέχει τη διατροφή μου. Ούτε να το σκεφτώ δεν θέλω να φάω εγώ από τα σκουπίδια.

ΜΗΤΣΟΣ: Πρέπει να σκεφτούμε ένα σχέδιο να τους φέρουμε πιο κοντά.

ΣΟΥΖΗ: Ναι έχεις δίκιο. Άκου λοιπόν...

Ακούγεται μουσική μυστηρίου και τα δύο ζώα μιλάνε μεταξύ τους χωρίς να ακούγονται. Τα φώτα σβήνουν.

ΣΚΗΝΗ 4^η

Ανοίγει η αυλαία και ακούγεται μελαγχολική μουσική. Είναι απόγευμα και τα ζώακια βρίσκονται στο πάρκο. Δεξιά και αριστερά έχει δέντρα και στη μέση ένα ζύλινο παγκάκι. Ψάχνουν τον Μάνο όλο το απόγευμα. Ακούγονται φωνές OFF «Μάνο», «Μάνο» και μετά τα δυο ζώακια τραγουδάνε ένα τραγούδι για τον φίλο τους.

ΣΟΥΖΗ: Που να έχει πάει;

Πόσο μας πονάει.

Και τον άρρωστο εμείς θα κάνουμε

Φτάνει σπίτι να τον έχουμε.

ΜΗΤΣΟΣ: Όπως είναι μας αρέσει

Στην παρέα μας έχει αυτός μια θέση.

Ας γυρίσει τώρα πια

Να μας κάνει μια αγκαλιά.

ΣΟΥΖΗ: Μήπως είναι εδώ κοντά;

Μήπως κρύβεται καλά;

ΜΗΤΣΟΣ: Κι αν πάλι κάτι έχει πάθει

Θα τον πάρουμε στην πλάτη.

ΣΟΥΖΗ ΚΑΙ ΜΗΤΣΟΣ (μαζί):

Είμαστε όλοι μια παρέα

που γνωρίστηκαν τυχαία,

Στη στιγμή σαν κοιταχτήκαμε

το άλλο μας μισό μας βρήκαμε.

Μαζί δεν κάνουμε

Και χώρια δε μπορούμε

Ένας για όλους και όλοι για έναν είμαστε.

Το τραγούδι και η μουσική σταματά.

ΣΟΥΖΗ: (προς τον Μήτσο) Λες να έπαθε κάτι;

ΜΗΤΣΟΣ: Μπα...θα κρύβεται γιατί κατάλαβε το λάθος του.

ΣΟΥΖΗ: Αρχίζω ν' ανησυχώ γιατί κοντεύει να βραδιάσει και δεν έχει έρθει μέχρι τώρα.

ΜΗΤΣΟΣ: Θα τον βρούμε (της χαϊδεύει τον ώμο).

ΣΟΥΖΗ: Ψάχνουμε όλο το απόγευμα. Έπρεπε να το έχουμε βρει μέχρι τώρα.

Κοιτάνε δεξιά και αριστερά στα δέντρα και πηγαίνουν στο κέντρο που βρίσκεται ένα ξύλινο παγκάκι.

ΣΟΥΖΗ: Μήτσο δες εκεί κάτω.

ΜΗΤΣΟΣ: Ο Μάνος *(πηγαίνει κοντά του)*.

ΣΟΥΖΗ: Δεν κουνιέται *(κοιτάζει αναστατωμένη)*.

ΜΗΤΣΟΣ: Θα έφαγε και κοιμάται. Κι εμείς τον ψάχνουμε όλο το απόγευμα.

ΣΟΥΖΗ: Περίμενε λίγο. Μπορεί να έχει πάθει κάτι. Ξύπνα υπναρά *(φωνάζει η Σούζη αλλά ο Μάνος δεν κουνιέται)*

ΜΗΤΣΟΣ: Μάνο μας ακούς; Εμείς είμαστε.

ΣΟΥΖΗ: Ξύπνα. Δε χρειάζεται να κάνεις τον άρρωστο. Θα βρούμε κάτι άλλο.

ΜΗΤΣΟΣ: Τί κάνουμε τώρα; Δεν ξυπνάει.

ΣΟΥΖΗ: Να φωνάξουμε τον Αντώνη. Κάτι θα ξέρει.

ΜΗΤΣΟΣ: Δες Σούζη *(δείχνει ένα κομμάτι σοκολάτα)* Έφαγε σοκολάτα...Και του έχω πει να προσέχει τι τρώει από κάτω, αλλά δεν με ακούει.

ΣΟΥΖΗ: Τώρα έγινε, δεν αλλάζει. Κούνησέ τον πάλι *(φοβισμένη)*

ΜΗΤΣΟΣ: *(Τον κουνάει ξανά)* Δεν γίνεται τίποτα. Τι κάνουμε; Αρχίζω να φοβάμαι.

ΣΟΥΖΗ: Πήγαινε προς τον Αντώνη, άρχισε να νιαουρίζεις και φέρτον εδώ να τον πάρουν στο σπίτι. Άντε άντε...κάνε γρήγορα.

ΜΗΤΣΟΣ: Καλά, πώς κάνεις έτσι. Πηγαίνω. Εσύ μείνε μαζί του.

ΣΟΥΖΗ: Ναι δεν το κουνάω από εδώ. Πήγαινε σου λέω.

Η Σούζη γυρίζει γύρω γύρω ανήσυχη μέχρι να έρθει ο Μήτσος με τον Αντώνη. Τα φώτα είναι κλειστά. Φαίνονται μόνο σκιές οι άνθρωποι και τα ζώακια είναι μπροστά στη σκινητή συζήτωντας.

ΣΟΥΖΗ: Τι λένε; Ακούς κάτι;

ΜΗΤΣΟΣ: Κάνε ησυχία να ακούσω.

ΣΟΥΖΗ: Ανησυχώ πολύ.

ΜΗΤΣΟΣ: *(Γυρνάει προς το μέρος της και την αγκαλιάζει)* Μην ανησυχείς. Ξέρουν τί να κάνουν. Γι' αυτό τους φωνάξαμε.

ΣΟΥΖΗ: Ελπίζω να γίνει καλά *(λυπημένα)*.

ΜΗΤΣΟΣ: Θα γίνει. Δεν τρώει πρώτη φορά από έξω.

ΣΟΥΖΗ: Λες να χρειάζεται γιατρό; Δεν κουνιόταν.

ΜΗΤΣΟΣ: Κάτι λέει η Κατερίνα στον Αντώνη.

ΣΟΥΖΗ: Σίγουρα του λέει ότι θα είναι καλά ο Μάνος.

ΜΗΤΣΟΣ: Ναι μάλλον αυτό θα του λέει.

ΣΟΥΖΗ: Όλο κοντά του είναι. Ο Ηλίας μόνο κοιτάζει.

ΜΗΤΣΟΣ: Ε τί να κάνει; Είναι ο Αντώνης εκεί.

ΣΟΥΖΗ: Του δίνουν γάλα για να βγάλει ότι έφαγε. Αηδία(ενοχλημένη)

ΜΗΤΣΟΣ: Το έχω δει να το ξανακάνει ο Αντώνης. Δεν είναι ευχάριστο.

ΣΟΥΖΗ: Η Κατερίνα είναι πολύ φιλική μαζί του. Δες και πως χαϊδεύει το χέρι του.

ΜΗΤΣΟΣ: Έχεις δίκιο. Δεν τους έχουμε ξαναδεί τόσο κοντά.

ΣΟΥΖΗ: Κοίτα και πως τον κοιτάζει.

ΜΗΤΣΟΣ: Ποιόν; Τον Μάνο;

ΣΟΥΖΗ: Συγκεντρώσου. Τον Αντώνη εννοώ. Όλο τον πιάνει και τον χαϊδεύει.

ΜΗΤΣΟΣ: Κοίτα (φωνάζει δυνατά). Την αγκάλιασε.

ΣΟΥΖΗ: Καλά, μη φωνάζεις. Το είδα κι εγώ.

ΜΗΤΣΟΣ: Μα πως έγινε αυτό; Στα ψέματα θα το κάναμε.

ΣΟΥΖΗ: Κρίμα που αρρώστησε αληθινά ο Μάνος. Δεν έπρεπε να γίνει έτσι.

ΜΗΤΣΟΣ: Άρα πετύχαμε το σκοπό μας.

ΣΟΥΖΗ: Ναι αλλά με τί τίμημα. Αρρώστησε στ' αλήθεια ο φίλος μας.

ΜΗΤΣΟΣ: Να μην έτρωγε κι αυτός από κάτω.

ΣΟΥΖΗ: Μα τον ξέρουμε. Πάντα έτσι κάνει αλλά εμείς τον αγαπάμε.

ΜΗΤΣΟΣ: Έτσι είναι. Τον αγαπάμε.

ΣΟΥΖΗ: Δες, τον παίρνουν αγκαλιά. Φαίνεται να έχει ξυπνήσει.

ΜΗΤΣΟΣ: Στο είπα ότι θα γινόταν καλά.

ΣΟΥΖΗ: Ουφ. Ηρέμησα τώρα.

ΜΗΤΣΟΣ: Έλα πάμε μαζί τους να ακούμε τί λένε.

ΣΟΥΖΗ: (Ξύνει το σώμα της) Έρχομαι, έρχομαι.

Τα φώτα σβήνουν και κλείνει η αυλαία.

ΣΚΗΝΗ 5^η

Ανοίγει η αυλαία και τα ζωάκια κάθονται στα παράθυρα και συζητάνε την άλλη μέρα το πρωί.

ΣΟΥΖΗ: Άντε μας έσκασες Μάνο. Πες μας τι έγινε το βράδυ στο σπίτι σας *(νευρικά)*.

ΜΗΤΣΟΣ: Πες μας γιατί κι εγώ ανυπομονώ να ακούσω.

ΜΑΝΟΣ: Ήταν το καλύτερο βράδυ που έχω περάσει.

ΣΟΥΖΗ: Αλήθεια; Τί έγινε; Τα βρήκανε;

ΜΑΝΟΣ: Τί χάθηκε βρε παιδιά; Τί να βρούνε; Εγώ λέω ότι όλη την ώρα ήταν δίπλα μου, με τάζαν και με πρόσεχαν.

ΣΟΥΖΗ: Μα τί λες; Εννοώ αν έγινε μεταξύ τους κάποια συζήτηση.

ΜΑΝΟΣ: Ααα... για τον Αντώνη και την Κατερίνα ρωτάτε.

ΜΗΤΣΟΣ: Για ποιον άλλο;

ΣΟΥΖΗ: Ναι για ποιόν άλλο; Πες μας όλες τις λεπτομέρειες... κάτσε να πάρω το ποπ κορν.

ΜΑΝΟΣ: Για την υγεία μου μιλάμε. Εσύ νομίζεις ότι θα δεις ταινία;

ΣΟΥΖΗ: Μα πώς κάνεις έτσι; Πείνασα.

ΜΗΤΣΟΣ: Μάνο συνέχισε. Θέλουμε να μάθουμε.

ΜΑΝΟΣ: Ακούστε τι έγινε χθες βράδυ. Αφού μου έδωσαν κάτι πικρό ,μετά ξύπνησα αλλά έκανα τον κοιμισμένο και άκουγα αυτά που συζητούσαν.

ΣΟΥΖΗ: *(τον διακόπτει)* Μπράβο Μάνο.

ΜΑΝΟΣ: Και συνεχίζω. *(παύση)* Το απόγευμα που με ψάχνατε...σας αγαπώ πολύ, το ξέρετε; *(αλλάζει θέμα)*

ΜΗΤΣΟΣ: *(δυνατά)* ΜΑΝΟ πες μας για την Κατερίνα επιτέλους. Κι εμείς σε αγαπάμε.

ΜΑΝΟΣ: Καλά, κατάλαβα. Το απόγευμα λοιπόν ήταν όλη την ώρα μαζί και παρηγορούσε η Κατερίνα τον Αντώνη. Άργησε να το καταλάβει της είπε.

ΣΟΥΖΗ: Τι εννοείς; Τι να καταλάβει;

ΜΑΝΟΣ: Να καταλάβει πόσο θα της έλειπε αν έφευγε. Είπε ότι είναι πάντα δίπλα του όταν τη χρειάζεται και πως δεν τη βλέπει σαν φίλη.

ΜΗΤΣΟΣ: Δηλαδή της έκανε εξομολόγηση; Τι ρομαντικό.

ΜΑΝΟΣ: Μα που ζεις εσύ; Στο μεσαίωνα; Για ποια εξομολόγηση λες; Είπε ότι τη θέλει και δεν θα φύγει. Και εκείνη είπε ότι νοιώθει το ίδιο.

ΣΟΥΖΗ: Θα προτιμούσα την εξομολόγηση αλλά μας κάνει και αυτό.

ΜΗΤΣΟΣ: Δηλαδή δεν μετακομίζει;

ΜΑΝΟΣ: Τί προσπαθώ να σας πω τόση ώρα;

Ο Μήτσος και η Σούζη χοροπηδάνε. Ο Μάνος κοιτάζει με απορία.

ΜΑΝΟΣ: Και τώρα τι θα γίνει;

ΣΟΥΖΗ: Αχ βρε Μάνο! Όλα πρέπει να στα εξηγούμε;

ΜΗΤΣΟΣ: Λογικά θα μείνουνε μαζί και δεν θα χρειαστεί να φύγει κανένας.

ΣΟΥΖΗ: Θα μένεις μαζί μας τώρα βρε χαζούλη.

ΜΑΝΟΣ: Θα μείνω με σκύλο; Ωχ, τι πήγα και έκανα. *(κατεβάζει το κεφάλι του)*

ΜΗΤΣΟΣ: Ντροπή σου να σκέφτεσαι έτσι!

ΜΑΝΟΣ: Εγώ που θα κοιμάμαι; Έχετε χώρο;

ΣΟΥΖΗ: Μάνο!

ΜΑΝΟΣ: Πλάκα κάνω παιδιά. Χαίρομαι που θα είμαστε όλοι μαζί.

ΣΟΥΖΗ: Σου χρωστάμε για τη βοήθειά σου. Ότι χρειαστείς εμείς είμαστε εδώ.

ΜΑΝΟΣ: Ναι, όντως μου χρωστάτε. Θα σκεφτώ πολύ καλά πως θα το χρησιμοποιήσω.

ΜΗΤΣΟΣ: Εσύ δεν αλλάζεις με τίποτα.

ΜΑΝΟΣ: Γι' αυτό ταιριάξαμε.

ΣΟΥΖΗ: Νομίζω πως έχει δίκιο.

ΜΑΝΟΣ: Δεν ξέρω τι θα έκανα χωρίς εσάς.

ΣΟΥΖΗ: Μη με κάνεις να κλάψω τώρα *(συγκινημένη)*

ΜΑΝΟΣ: Εσείς ήσασταν που με βρήκατε στο πάρκο. Ευτυχώς ήρθατε νωρίς.

ΣΟΥΖΗ: Μη τα σκέφτεσαι αυτά τώρα. Μη φας ξανά από έξω. Γίνεται;

ΜΑΝΟΣ: Μα μου αρέσει να τρώω από έξω.

ΣΟΥΖΗ ΜΗΤΣΟΣ (μαζί): Μάνοοοο.

ΜΑΝΟΣ: Πλάκα κάνω. Κατάλαβα. Δεν ξανατρώω ό,τι βρω.

ΣΟΥΖΗ: Και πολύ καλά θα κάνεις. Μας τρόμαξες.

ΜΑΝΟΣ: Ευτυχώς έχω δυο καλούς φίλους που με προσέχουν.

ΜΗΤΣΟΣ: Είναι πολύ σημαντικό να έχεις καλούς φίλους κοντά σου.

ΣΟΥΖΗ: Συμφωνώ μαζί σας παιδιά. Η φιλία είναι πολύ σημαντική.

ΜΑΝΟΣ: Γι' αυτό και εμείς είμαστε αχώριστοι.

Έρχονται μπροστά στη σκηνή, αγκαλιάζονται και οι τρεις μαζί και ξεκινάνε να τραγουδάνε. (τραγούδι από την παιδική χορωδία Σπύρου Λάμπρου- Η φιλία)

Η φιλία

Δεν υπάρχει μες τον κόσμο

Άλλο αίσθημα πιο αγνό.

Από την αληθινή φιλία

που δε σβήνει με τον καιρό.

Από την αληθινή φιλία

που δε σβήνει με τον καιρό.

Πάντα να 'χεις ένα φίλο

ένα φίλο όμως πιστό.

Τότε μόνο η ζωή σου

έχει νόημα και σκοπό.

(χορωδία)

Πάντα να χεις ένα φίλο

ένα φίλο όμως πιστό.

Τότε μόνο η ζωή σου

έχει νόημα και σκοπό.

Στην ανάγκη και στον πόνο

είναι ο φίλος σου κοντά.

Είναι δίπλα σου σε κάθε λύπη

όχι μόνο στη χαρά.

Είναι δίπλα σου σε κάθε λύπη

όχι μόνο στη χαρά.

Πάντα να χεις ένα φίλο

ένα φίλο όμως πιστό.

Τότε μόνο η ζωή σου

έχει νόημα και σκοπό.

(χορωδία)

Πάντα να χεις ένα φίλο

ένα φίλο όμως πιστό.

Τότε μόνο η ζωή σου

έχει νόημα και σκοπό.

Είναι ο φίλος που σου δίνει

μια ωραία συμβουλή.

Και σου λέει πάντα την αλήθεια

έστω και πολύ πικρή.

Και σου λέει πάντα την αλήθεια

έστω και πολύ πικρή.

Πάντα να 'χεις ένα φίλο

ένα φίλο όμως πιστό.

Τότε μόνο η ζωή σου

έχει νόημα και σκοπό.

(χορωδία)

Πάντα να χεις ένα φίλο

ένα φίλο όμως πιστό.

Τότε μόνο η ζωή σου

έχει νόημα και σκοπό.

Τα φώτα σβήνουν και κλείνει η αυλαία

ΤΕΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ-ΚΕΙΜΕΝΑ

Άλκη Ζέη, 2015, *Γατοκουβέντες*, Μεταίχμιο

Άλκη Ζέη, 2011, *Μια Κυριακή του Απρίλη*, Μεταίχμιο

Άλκη Ζέη, *Τα παπούτσια του Αννίβα*, 6^η έκδοση, Κέδρος

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2014). *Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου*. Αναθεωρημένη Έκδοση, α' μέρος, Αθήνα.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2014). *Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου*. Αναθεωρημένη Έκδοση, β' μέρος μαθησιακές περιοχές, Αθήνα.

Υπουργείο Πολιτισμού, *Άλκη Ζέη. Ο μεγάλος περίπατος της Άλκης. 1923-2020*, Αθήνα 2023.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Άλκηστις, 1998, *Το βιβλίο της δραματοποίησης*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα

Γαλάνη Μαρία (Μάρω), 2015 «Δημιουργική Μέθοδος Ρυθμικού και Θεατρικού Παιχνιδιού», Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Έκδοση: 1.0. Πάτρα, Διαθέσιμο στη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PDE1464/>

Γιαννικοπούλου, Α. 2003, *Εικονογραφημένα παιδικά βιβλία: Η συμβολή τους στην κατάκτηση του γραμματισμού*, Σύγχρονο Νηπιαγωγείο, Αθήνα

Γιαννικοπούλου, Α. 2008, *Το σύγχρονο εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο*, εκδ. Παπαδόπουλος

Γραμματάς Θ., 1998, *Θέατρο και παιδεία*, Β' έκδοση, Αθήνα

Γραμματάς Θ., 2015, *Θεατρικότητα πριν το Θέατρο. Οι απαρχές της θεατρικής έκφρασης στην αυγή του ανθρώπινου πολιτισμού*, στο <https://theodoregrammatas.com/el/%CE%B8%CE%B5%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CF%80%CF%81%CE%B9%CE%BD-%CF%84%CE%BF-%CE%B8%CE%B5%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%BF-%CE%BF%CE%B9->

[%CE%B1%CF%80%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B5/](#), (ημερομηνία ανάκτησης 26/12/2023, ώρα 9:45πμ)

Γκίβαλου-Κατσίκη Α. 2012, Το πεζογραφικό έργο της Άλκης Ζέη: Από το «εγώ» στο «εμείς», στο περιοδικό «Διαβάζω», τεύχος, 528, αναρτημένο στο <https://www.alkizei.com/%cf%84%ce%bf-%cf%80%ce%b5%ce%b6%ce%bf%ce%b3%cf%81%ce%b1%cf%86%ce%b9%ce%ba%ce%bf-%ce%b5%cf%81%ce%b3%ce%bf-%cf%84%ce%b7%cf%83-%ce%b1%ce%bb%ce%ba%ce%b7%cf%83-%ce%b6%ce%b5%ce%b7-%ce%b1%cf%80%ce%bf-%cf%84/>

Cooper Chr., 2004, “A Struggle well worth having:” the uses of theatre-in-education (TIE) for learning, *Support for Learning*, 19:2, 81-87.

Δημάκη-Ζώρα Μ., Δραματουργία, σημειώσεις διδάσκουσας από τη θεματική ενότητα ΔΓΡ60

Δημάκη-Ζώρα Μ., 2015, «Συνέχειες και ρήξεις στην εξέλιξη του Θεάτρου για ανήλικους θεατές στην Ελλάδα», στο Κωνσταντίνος Α. Δημάδης (επιμ.), *Πρακτικά του Ε΄ Πανευρωπαϊκού Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών «Συνέχειες, ασυνέχειες, ρήξεις στον ελληνικό κόσμο (1204-2014): οικονομία, κοινωνία, ιστορία, λογοτεχνία»*, τόμ. Δ΄, (σελ. 373-385), Αθήνα

Δρομάζος Στ., 1982, *Αριστοτέλους Ποιητική*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα

Encyclopedia Britannica, στο λήμμα “Children’s Literature”, ανακτήθηκε από <https://www.britannica.com/art/childrens-literature>

Θανασούλας Α., *Ο χαρακτήρας στα δραματικά κείμενα*, σημειώσεις διδάσκοντος από τη θεματική ενότητα ΔΓΡ64

ΙΕΠ, Εργαστήρια δεξιοτήτων: ενδιαφέρομαι και ενεργώ: Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη, <https://www.iep.edu.gr/el/psifiako-apothesis/skill-labs/1004-allilosevasmos-kai-diaforetikotita>, (ανακτήθηκε 18/11/2023)

Κουρετζής Λ., 1991, *Το θεατρικό παιχνίδι* (Παιδαγωγική θεωρία, πρακτική και θεατρολογική προσέγγιση), εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα

Λενακάκης Α., 2015, Η μορφοπαιδευτική αξία του παιχνιδιού και του θεάτρου στην εκπαίδευση στο <https://theodoregrammatas.com/el/%ce%b7-%ce%bc%ce%bf%cf%81%cf%86%ce%bf%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%b4%ce%b5%cf%85%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b1%ce%be%ce%af%ce%b1-%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%80%ce%b1%ce%b9%cf%87%ce%bd%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%bf/> (ημερομηνία ανάκτησης 17/12/2023)

Λενακάκης Α., Παρούση, Α., 2019, *Η Τέχνη του κουκλοθέατρου στην εκπαίδευση. Παιχνίδι συγκλίσεων και αποκλίσεων*, Gutenberg, Αθήνα

Μανιάτης Π., 2015, Το θέατρο για παιδιά και νέους ως μέσο ανατροπής των στερεοτύπων. Η περίπτωση της παράστασης ‘Μια γιορτή στου Νουριάν’, στο <https://theodoregrammatas.com/el/%cf%84%ce%bf-%ce%b8%ce%b5%ce%b1%cf%84%cf%81%ce%bf-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%b1-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%bd%ce%b5%ce%bf%cf%85%cf%83-%cf%89%cf%83-%ce%bc%ce%b5%cf%83%ce%bf-%ce%b1/> (ημερομηνία ανάκτησης 16/12/2023)

Παπαδόπουλος Σ., 2010, *Η Παιδαγωγική του θεάτρου*, αυτοέκδοση, Αθήνα

Πασχάλης, Στρ., Η γλώσσα του θεάτρου, Σημειώσεις διδάσκοντος από τη θεματική ενότητα ΔΓΡ64.

Πατρίκιος Τ., Η Άλκη Ζέη μιλά και γράφει με τη γλώσσα όλων μας, αναρτημένο στο <https://www.alkizei.com/%ce%b7-%ce%b1%ce%bb%ce%ba%ce%b7-%ce%b6%ce%b5%ce%b7-%ce%bc%ce%b9%ce%bb%ce%b1-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%b3%cf%81%ce%b1%cf%86%ce%b5%ce%b9-%ce%bc%ce%b5-%cf%84%ce%b7-%ce%b3%ce%bb%cf%89%cf%83%cf%83%ce%b1/>

Πατσαλίδης, Σ., 2012, *Θέατρο και παγκοσμιοποίηση, Αναζητώντας τη «χαμένη πραγματικότητα»*, εκδ. Παπαζήση

Πάτσιου, Β. στο «Η τέρψις των παιδών’: Αναπαραστάσεις του παιχνιδιού στην ελληνική λογοτεχνία του 19^{ου} αιώνα», στον τόμο: Παιδί και Παιχνίδι στη νεοελληνική κοινωνία (19ος και 20ός αιώνας), Ίδρυμα Ερευνών για το Παιδί, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη, 2000, σ. 253-303.

Sextou P. (2010), *Drama and Theatre Education in Greece: past achievements, present demands and future possibilities*, Research in Drama Education Teylor & Francis, από βιβλιοθήκη εξ’ αποστάσεως ΕΑΠ <https://www.tandfonline-com.proxy.eap.gr/doi/abs/10.1080/13569780120113166> (ημερομηνία ανάκτησης 1-1-2024 20:00)

Σκαλιόρας Κ., Η τέχνη της απλότητας και του χιούμορ στο έργο της Άλκης Ζέη, αναρτημένο στο <https://www.alkizei.com/%ce%b7-%cf%84%ce%b5%cf%87%ce%bd%ce%b7-%cf%84%ce%b7%cf%83-%ce%b1%cf%80%ce%bb%ce%bf%cf%84%ce%b7%cf%84%ce%b1%cf%83-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%87%ce%b9%ce%bf%cf%85%ce%bc%ce%bf%cf%81-%cf%83/>

Smiley, S. (2005), *Playwriting: The Structure of Action* (pp. 73-139), New Haven & London: Yale University Press.

Τσιάρας, Α., 2020, *Θεωρία και Πράξη της διδακτικής της δραματικής τέχνης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

Wandor, M., 2008, *The Art of Writing Drama*, Bloomsbury

Χατζάκης, Μ. 2022, *Πορεία και Σταθμοί του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών*, Εκδοτικός Οίκος Σταμούλης, Αθήνα